

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Valentina Zarični

NASTAVA GLAZBE U KOMBINIRANOM RAZREDNOM ODJELU

DIPLOMSKI RAD

Slavonski Brod, 2016.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

NASTAVA GLAZBE U KOMBINIRANOM RAZREDNOM ODJELU

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentor: doc.dr.sc. Jasna Šulentić Begić

Sumentor: Sanja Nuhanović, predavač

Student: Valentina Zarični

Matični broj: 2369

Modul: Razvojni (A)

Slavonski Brod, 2016.

SAŽETAK

Kombinirani razredni odjeli nastaju spajanjem dva ili više razreda u jedan odjel zbog smanjenog broja učenika. Rad u kombiniranom odjelu ima brojne prednosti, ali i nedostatke. O nastavi glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu nema dovoljno literature. Prema onoj literaturi u kojoj se nastava glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu spominje, trebala bi se provoditi istodobno sa svim razredima na način da svi učenici pjevaju iste pjesme, slušaju iste skladbe i sl. Cilj je ovoga rada bio utvrditi način provođenja nastave glazbene kulture u klasičnom i kombiniranom razrednom odjelu te ispitati kako studenti, budući učitelji, procjenjuju svoje kompetencije za poučavanje nastave glazbene kulture u takvim odjelima. Sustavnim je promatranjem uočeno da u kombiniranom razrednom odjelu učenici slušaju iste skladbe, svaki razred usvaja svoje pjesmice, no prilikom pjevanja uvijek se uključuju svi učenici. Provedeno je istraživanje pokazalo da se studenti smatraju kompetentnijima za poučavanje glazbene kulture u klasičnim odjelima (90,57%), za razliku od poučavanja glazbene kulture u kombiniranim odjelima (33,96%).

Ključne riječi: kombinirani razredni odjel, nastava glazbene kulture, glazbene kompetencije

SUMMARY

Combined class departments are made by combining two or more classes into one department due to reduced number of pupils. Working in a combined department has a great number of benefits, but disadvantages too. There is a lack of literature concerning music class in a combined department. Due to the literature that is mentioning music class in a combined department, it should be conducted simultaneously with all classes in a way that all pupils sing the same songs, listen the same tracks and so on. The aim of this work was to determine a way of conducting a music class in a classic and combined class department and examine how students, future teachers, estimate their competences considering teaching music in such departments. It is showed by systematic observation that pupils in combined departments listen the same tracks, every class adopts its own songs, but they do the singing together. A conducted survey showed that all students feel competent for teaching music in classic departments (90, 57%), unlike teaching music in combined departments (33, 96%).

Key words: combined class department, music class, musical competences

SADRŽAJ

1. UVOD.....	- 1 -
2. NASTAVA U OSNOVNOJ ŠKOLI.....	- 2 -
2.1. Vrste nastave.....	- 2 -
2.2. Razredni odjeli.....	- 2 -
2.2.1. Kombinirani razredni odjeli – organizacija rada.....	- 3 -
2.2.2. Nastavni proces u kombiniranom razrednom odjelu	- 4 -
2.2.3. Prednosti i nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjelu	- 9 -
3. NASTAVA GLAZBENE KULTURE U OSNOVNOJ ŠKOLI	- 12 -
3.1. Ciljevi i zadaće nastave glazbene kulture	- 12 -
3.2. Modeli nastave glazbe u osnovnoj školi	- 13 -
3.3. Područja u nastavi glazbe.....	- 15 -
3.3.1. Pjevanje.....	- 16 -
3.3.2. Sviranje	- 17 -
3.3.3. Slušanje i upoznavanje glazbe	- 18 -
3.3.4. Glazbena kreativnost.....	- 18 -
3.3.5. Izvođenje glazbe i glazbeno pismo	- 19 -
3.4. Nastava glazbe u kombiniranom razrednom odjelu.....	- 20 -
3.5. Kompetencije učitelja za poučavanje glazbe	- 20 -
4. ISTRAŽIVAČKI DIO - METODOLOGIJA	- 27 -
4.1. Ciljevi i zadaci	- 27 -
4.2. Uzorak.....	- 28 -
4.3. Postupci i instrumenti za prikupljanje podataka	- 28 -
5. REZULTATI I RASPRAVA.....	- 30 -
5.1. Sustavno promatranje.....	- 30 -
5.1.1. Nastava glazbene kulture u čistom, klasičnom odjelu	- 30 -
5.1.2. Nastava glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu.....	- 35 -

5.2. Anketni upitnik	- 44 -
6. ZAKLJUČAK	- 58 -
Literatura.....	- 60 -
PRILOZI	- 63 -

1. UVOD

Glazba je sastavni dio čovjekova života. Značajan je dio ljudske kulture pa je bitno da ima svoje mjesto u odgoju i obrazovanju djece i mladih. Nastava glazbene kulture u osnovnoj školi podijeljena je na razrednu (prva tri razreda osnovne škole) i predmetnu nastavu koja počinje već u četvrtom razredu. Program nastave u prvim trima razredima temelji se na područjima pjevanja, sviranja, slušanja glazbe i elementima glazbene kreativnosti. U Republici Hrvatskoj se nastava glazbene kulture ostvaruje otvorenim modelom, tj. obvezno nastavno područje je slušanje glazbe dok ostale aktivnosti učitelj odabire sam. Nastava u kombiniranom razrednom odjelu odlikuje se nizom posebnosti. Od učitelja zahtjeva veću pripremu i organiziranost. Prilikom provedbe nastave učitelji mogu s različitim razredima u kombinaciji imati iste ili različite nastavne predmete u jednom nastavnom satu. Što se tiče nastave glazbe, ona bi se trebala istovremeno provoditi sa svim razredima i to na taj način da svi učenici slušaju iste skladbe i pjevaju iste pjesme.

O nastavi glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu odlučila sam pisati iz razloga jer smatram da je specifična i jer se o radu u kombiniranom razrednom odjelu malo zna. U teorijskom dijelu rada govorit će se o nastavi glazbene kulture općenito te o nastavi u kombiniranom razrednom odjelu. Osim toga govorit će se i o kompetentnosti studenata, budućih učitelja, za provedbu nastave glazbene kulture općenito i u kombiniranom razrednom odjelu. U svrhu je izrade ovoga rada provedeno istraživanje koje se sastojalo od dva dijela. U prvom dijelu istraživanja provedeno je sustavno promatranje nastave glazbe u kombiniranom i klasičnom razrednom odjelu. U drugome je dijelu istraživanja provedeno anketiranje studenata kojemu je cilj bio utvrditi u kojoj mjeri se budući učitelji smatraju kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture i rad u kombiniranom razrednom odjelu.

2. NASTAVA U OSNOVNOJ ŠKOLI

2.1. Vrste nastave

„Nastavu susrećemo u vrlo raznolikim oblicima: s obzirom na mjesto izvođenja, dob učenika, organizacijske oblike, strategije poučavanja i učenja, namjere, tehniku i tehnologiju...“ (Bežen i suradnici, 1993: 25).

Prema nastavnom planu i programu za osnovnu školu, odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi ostvaruje se redovitom i izbornom nastavom te dopunskim i dodatnim radom s učenicima.

Redovita je nastava najčešća i najdominantnija nastava koja se ostvaruje unutar jednog razrednog odjela koji se formira od učenika istog razreda. Iznimku čine kombinirani razredni odjeli koji se mogu formirati za sve učenike od I. do IV. razreda ili za učenike od V. do VIII. razreda u manjim sredinama gdje je broj učenika malen. Izborna se nastava odnosi na učenikov izbor određenog nastavnog predmeta iz ponude nastavnih predmeta kao izbornih odgojno-obrazovnih sadržaja u školi. Svrha je ove vrste nastave omogućivanje slobode u kreiranju odgojno-obrazovnoga procesa, proširivanje i produbljivanje znanja i sposobnosti u onom odgojno-obrazovnom području za koje učenik pokazuje posebne sklonosti i pojačan interes. Dopunski rad ili dopunska nastava poseban je odgojno-obrazovni program koji se organizira za učenike koji ne prate redoviti nastavni program s očekivanom razinom uspjeha, kako bi im se pomoglo u učenju i nadoknađivanju znanja, stjecanju sposobnosti i vještina iz određenih nastavnih područja. Može se organizirati za sve nastavne predmete osim za likovnu, glazbenu, tehničku i tjelesnu kulturu te izborne predmete. Dodatni je rad poseban oblik nastave koji se organizira za darovite učenike. Ovom se vrstom nastave nastoji svakom učeniku omogućiti potpuniji razvoj prema njegovim sklonostima i interesima (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006).

2.2. Razredni odjeli

Individualno je poučavanje kao vrsta poučavanja u nastavi dominiralo sve do 17. stoljeća. Ekonomskim razvojem društva raste i potreba za obrazovanim građanima pa je školovanje

postalo sve masovnije. Prelaskom na masovnije školovanje traži se i ekonomičnija organizacija nastave pa se s individualnog poučavanja prelazi na rad sa stalnom skupinom učenika.

Razred je relativno stalna radna zajednica učenika približno podjednake dobi i predznanja koja pod vodstvom nastavnika kontinuirano stječe obrazovanje i odgoj. Pojam odjeljenje¹ se također odnosi na relativno stalnu skupinu učenika koju istodobno poučava jedan nastavnik ili naizmjenice nekoliko nastavnika u istoj učionici. Razlika između razreda i odjeljenja je u tome što pojam odjeljenja uključuje oznaku prostora (prostorni pojam), a pojam razreda označava godinu (vremenski pojam), odnosno stupanj školovanja. U školskoj praksi mogu postojati različiti odnosi između ova dva pojma. Negdje se jedan razred podudara s jednim odjeljenjem, odnosno jedno odjeljenje ujedno čini i jedan razred. Npr. u osnovnoj školi postoji po jedno odjeljenje I, II, III, IV, razreda, dok u školama s većim brojem učenika postoji više odjeljenja istog razreda Ia, Ib, Ic i sl. Rimska brojka označava razred, a slovo odjeljenje (Poljak, 1985).

Razredni odjeli (odjeljenja) mogu biti redovni (čisti, klasični) i kombinirani. U redovnim su odjelima učenici istog razreda. Učitelj u čistom odjelu obrađuje programske sadržaje samo jednog nastavnog predmeta za vrijeme jednog nastavnog sata u trajanju 45 minuta.

2.2.1. Kombinirani razredni odjeli – organizacija rada

O kombiniranim razrednim odjelima se jako malo govori, no odgojno-obrazovni proces koji se u njima odvija ima dosta specifičnosti.

„Kombinirani razredni odjel čine učenici dvaju ili više razreda s kojima jedan učitelj ustrojava nastavu u jednoj učionici“ (Petrović, 2010: 268).

Lučić i Matijević pod pojmom kombinirani razredni odjel podrazumijeva se „kombinacija dvaju ili triju razrednih odjela, a u školama s malim brojem učenika spajaju se prva četiri razredna odjela zajedno, u nepodijeljeni odjel“ (Lučić i Matijević, 2004: 19).

Kombinirani razredni odjeli se formiraju u manjim sredinama, uglavnom seoskim područnim školama, zbog smanjenog broja učenika. Osim toga, na spajanje razreda u kombinirane odjele

¹ U starijoj literaturi pronalazimo pojam razredno odjeljenje, no u daljnjem radu koristit će se noviji termin, razredni odjel.

utječu još i veličina škole (broj učionica), broj nastavnika, tjedni broj sati po nastavnom planu i programu za pojedine razrede, želja da nastavnik neprestano vodi svoje učenike i sl. (Bognar, 1982).

Dva su osnovna mišljenja o spajanju razreda u kombinirani odjel. Jedno je mišljenje da treba spajati uzastopne razrede (1. i 2. razred te 3. i 4. razred) zbog sličnosti u nastavnom programu (Petrović, 2010). Bognar (1982) navodi da je prednost spajanja bližih razreda dob učenika i često se može organizirati nepodijeljeni i zajednički rad. Nastava tjelesnog, kao i glazbenog odgoja može se provoditi istovremeno sa svim razredima. Lučić i Matijević (2004) navode kao prednost ovakvog spajanja razreda podjednako razvijene sposobnosti i zanimanje učenika bliske starosne dobi. Ovakav način spajanja bližih razreda nailazi i na prigovore. Petrović (2010) smatra da je zbog mlađe strukture učenika otežano izvođenje kvalitetnog samostalnog rada. I Bognar (1982) vidi nedostatak u spajanju bližih razreda, posebno 1. i 2., zbog otežanog rada, posebno na početku školske godine jer drugi razred nije dovoljno osposobljen za samostalni rad, a nastavnik mora gotovo stalno raditi s prvim razredom. Drugo je mišljenje da treba spajati udaljenije razrede (1. i 3. razred te 2. i 4. razred) jer postoji veća sigurnost u podijeljeni rad po razredima zbog većih razlika u nastavnom planu i programu, a Bognar (1982) navodi da se na ovakav način izbjegava opasnost od izjednačavanja razreda, no tu vidi problem u težem izvođenju tjelesnih i glazbenih aktivnosti. Još je jedna prednost što se sa starijim učenicima može lakše organizirati samostalni rad pa se učitelj može više posvetiti mlađim učenicima. Petrović (2010) kao nedostatak navodi manju mogućnost zajedničkog rada s cijelim razredom na zajedničkim temama.

2.2.2. Nastavni proces u kombiniranom razrednom odjelu

Nastavni proces u kombiniranom razrednom odjelu ima dosta posebnosti. Učitelj na jednom satu mora kombinirati zahtjeve dvaju ili više razreda u što bolju cjelinu. Niti jedan učenik ne smije biti zapostavljen, niti jednog trenutka niti jedan razred ili učenik ne smije biti bez zadatka (Petrović, 2010).

Bognar (1982) navodi da se nastava u kombiniranom odjelu odvija izmjenom direktne i indirektna nastave, dok Lučić i Matijević (2004) koriste termin posredne i neposredne nastave.

Direktna je nastava vezana za neposredan rad nastavnika s učenicima dok je indirektna nastava samostalan rad učenika pod vodstvom nastavnika, iako on nije neposredno prisutan. U nastavnoj praksi, direktan i indirektni rad se izmjenjuju, dok s jednim razredom nastavnik radi direktno, učenici drugog razreda, odnosno ostalih razreda, rade samostalno (Bognar, 1982).

Prema Lučić i Matijević (2004) socijalne oblike u prvom i drugom razredu potrebno je češće izmjenjivati kako se učenici ne bi osjećali zapostavljeni i prepušteni sami sebi, zbog nemogućnosti dulje usredotočenosti učenika na određene sadržaje i aktivnosti, zbog nedovoljno razvijene samostalne aktivnosti i sl.

Iako se u kombiniranom odjelu nalaze dva ili više razreda, djeca različite dobi i predznanja, to je ipak jedinstveni kolektiv jer se nastava izvodi u istoj učionici, učenici slušaju jedni druge, dojmovi se miješaju. Iz toga razloga prirodno je da se u pojedinim dijelovima nastavnog sata koriste etape zajedničkog rada, najčešće je to zajednički uvod ili zajednički završetak sata. Pred cijeli se odjel može postaviti neki zanimljivi problem iz kojeg će slijediti različiti zadaci za svaki razred, a na kraju sata svi će rado saslušati radove pojedinih razreda. Može se zajednički saslušati priča, pogledati film, slika ili TV-emisija, a zatim se nastavlja podijeljeni rad učenika (Bognar, 1982).

O dobroj organizaciji nastavnog sata u kombiniranom odjelu uvelike ovisi uspješnost rada. Kako bi organizacija bila dobra i uspješna, Bognar (1982) navodi sljedeće upute kojih bi se trebalo pridržavati:

1. Na jednom nastavnom satu u kombiniranom odjelu trebalo bi obrađivati samo jednu novu nastavnu jedinicu. U jednom se razredu obrađuje novo gradivo dok se u ostalima ponavlja, vježba ili provjerava. Ovakva organizacija omogućuje učitelju da duže radi s razredom u kojem obrađuje novo gradivo, a za obradu je najpotrebnija direktna nastava. Na istom se satu mogu obraditi i dvije nove nastavne jedinice, ali uz uvjet da su dovoljno prikladne za samostalan rad učenika.
2. Etape direktne i indirektna nastave moraju biti funkcionalno povezane. Budući da se navedene etape u kombiniranom odjelu neprestano izmjenjuju, one moraju jedna drugu ili pripremati ili nastavljati i tako osigurati realizaciju odgojno-obrazovnih zadataka nastavnog sata.

3. Svaki samostalni rad učenika, prije prijelaza na direktnu nastavu, treba provjeriti i prokomentirati te na njega nastaviti daljnji rad.
4. Nastavnik rad s pojedinim razredom treba planirati u određenim vremenskim razmacima. Direktno treba više raditi s razredom koji obrađuje novo gradivo i s mlađim učenicima jer nisu stekli dovoljno samostalnosti i treba im više pomoći.
5. Što su učenici mlađi, etape samostalnog rada trebaju biti što kraće, a direktna i indirektna nastava se trebaju izmjenjivati što češće. Što su učenici stariji, mogu duže samostalno raditi i etape sata mogu trajati duže.
6. Etape direktne nastave u jednom razredu i indirektna u drugim razredima trebaju biti međusobno vremenski usklađene što se postiže dobrim planiranjem nastavnog vremena, zapošljavanjem učenika prema njihovim sposobnostima i navikavanjem učenika da u određenom vremenu završe zadatak.

Nastava u kombiniranom odjelu organizira se s mnogo samostalnog rada i bolje je prilagođena učenicima. Sušac (2013) naglašava da se kod učenika u kombiniranim odjelima od početka školovanja razvija visok prag tolerancije i prilagodbe na različite metode učenja i uvjete rada koji se bitno razlikuju od uvjeta rada u redovnim odjelima, gdje su svi učenici iste dobi. Bognar (1982) navodi da nastavnik u čistom odjelu previše priča, sve svodi na monotoni razgovor i zbog toga nedovoljno aktivira učenike, a s druge strane nastavnik u kombiniranom odjelu je prisiljen raditi drugačije, samostalan rad učenika ne ostavlja pasivnim, nego on mora zarađivati znanje i putem rada razvijati svoje sposobnosti.

„U organiziranju nastavnog rada učiteljica/učitelj kombiniranog razrednog odjela ima zahtjevniju i odgovorniju ulogu. Priprema nastave je, nadalje, zahtjevnija i traži od učitelja određene kompetencije. Uz one koje svaki učitelj mora posjedovati, traži se i spretnost, snalažljivost u organizaciji rada kako bi nastavno vrijeme za sve učenike bilo potpuno iskorišteno“ (Petrović, 2010: 268).

Lučić i Matijević (2004) navode da su odlike učiteljica/učitelja u kombiniranom odjelu temeljito pripremanje, veća zauzetost tijekom nastavnog procesa, razvijenija sposobnost prepoznavanja bitnog od nebitnog, sposobnost naizmjenične posredne i neposredne komunikacije s učenicima različite dobi, razvijenije organizacijske sposobnosti i upravljanje različitim aktivnostima učenika. Bognar (1982) smatra da je rad nastavnika u kombiniranom

odjelu naporniji jer nastavnik u jednom nastavnom satu mora realizirati dvije, tri ili čak četiri nastavne jedinice, a osobito mu puno vremena treba za pripremanje nastave. Budući da se učenici u kombiniranim odjelima već od prvoga dana navikavaju na samostalan rad, Petrović (2010) navodi da taj samostalni rad treba biti što sadržajni, svestraniji i produktivniji. Nadalje, dodaje da kako bi se samostalni rad mogao ostvarivati, učenicima je potrebno unaprijed pripremiti materijal te moraju biti upoznati što i kako će raditi kako bi njihov rad bio svrhovit. „Nekada su učiteljima na raspolaganju bili uglavnom pisani materijali poput nastavnih listića kojima su se služili za obradu nastavnih sadržaja, ponavljanje, vježbanje i provjeravanje“ (Petrović, 2010: 270). U današnje vrijeme razvojem tehnologije i informatizacijom nastave učiteljima je i učenicima pruženo više mogućnosti. Prilikom pripremanja materijala za nastavu, učitelji mogu brojne kvalitetne ideje, didaktičke igre i materijale pronaći na internetu. Učenici se također u nastavi mogu služiti internetom za pristup obrazovnim sadržajima, edukativnim igrama i sl. Šušvar (2011) navodi da učitelji i učenici u kombinaciji imaju veću slobodu izbora sadržaja učenja, opsega i dubine poučavanja, odabira strategija i metoda rada te modela praćenja i ocjenjivanja učenika. Petrović (2010) smatra da kvalitetno metodički i didaktički pripremljen samostalni rad ima svoju veliku vrijednost jer znanje stečeno samostalnim učenjem je trajnije, a kod učenika razvija pozitivan stav prema učenju. Lučić i Matijević (2004) navode da se samostalnim radom s udžbenikom i drugim tekstom učenici osposobljavaju za uočavanje bitnog, za izdvajanje odgovora na postavljeni problem koji trebaju riješiti, za izvođenje zaključaka te za uopćavanje stečenih spoznaja. Kao što je već spomenuto, kombinirani razredni odjeli formiraju se uglavnom u područnim školama koje se nalaze u manjim, pretežno seoskim mjestima. Takve škole imaju jednu ili dvije učionice koje su uglavnom dovoljno velike da se u njima organizira nastava u kombinaciji više razrednih odjela. Ako takve škole imaju samo jednu učionicu, nastava se organizira u dvije smjene.

Zbog složenosti rada u kombiniranom odjelu, škole bi trebale biti dobro i prikladno opremljene, no u praksi to uglavnom nije tako, često škole nemaju ni minimalne uvjete za rad. Učionica treba biti uređena, čista i ugodnih boja. Na zidovima ne treba biti karata, slika, kalendara i sl., već se na zidovima treba nalaziti jedna ili dvije ploče te nekoliko panoa (Bognar, 1979). „Na pogodnom mjestu u učionici nalazi se i zidni sat koji u kombiniranom odjeljenju, osim što omogućava učenicima da se znaju služiti satom, treba da osigura racionalnije korištenje

nastavnog vremena. Nastavnik će učenicima, dajući zadatak za tihi rad, reći i za koje vrijeme treba taj zadatak da riješe“ (Bognar, 1979: 383).

Šuvar (2011) navodi da detalji kao što su izgled učionice, razmještaj klupa za sjedenje, materijalni uvjeti, duljina trajanja nastavnog sata koji gotovo nikada vremenski ne odgovara nastavnom satu u čistom odjelu u trajanju 45 minuta, čimbenici su koji utječu na pozitivno ozračje i odnos učenika prema radu. Organizacija prostora u učionici kombiniranog odjela od velike je važnosti za uspješno provođenje nastave i ostalih aktivnosti. U učionici radni stolovi učenika trebaju biti raspoređeni tako da učenici jednog razreda sjede u skupini usmjereni jedni na druge kako bi mogli aktivno sudjelovati u radu, dok učenici drugog razreda trebaju biti odvojeni. Grupe učenika treba rasporediti tako da budu i fizički udaljeni jedni od drugih kako bi se međusobno što manje ometali kada imaju neku diferenciranu djelatnost zbog razlike u nastavnim programima (Lučić i Matijević, 2004). Bognar (1979) navodi da ako je u odjelu tri ili četiri razreda bolje je da učenici sjede leđima okrenuti prozoru, a da se na najdužem zidu učionice nalaze ploče. Ovakav način rasporeda klupa omogućuje učitelju da bude bliže učenicima i da ne komunicira s učenicima jednog razreda preko glava učenika koji imaju samostalni rad.

Raspored sati u kombiniranom razrednom odjelu je dosta fleksibilan. „Na početku školske godine izrađuje se fiksni raspored sati isključivo kako bi služio kao orijentir i podsjetnik o broju sati za pojedini predmet“ (Šuvar, 2011: 6). Zbog posebnih uvjeta rada kombinacije, taj se raspored može mijenjati. U rasporedu sati naznačeni su nastavni sati svakog nastavnog dana, ali ne i njihov redoslijed jer to svaki učitelj određuje u vrijeme pripremanja za nastavu. Jedan će učitelj možda u jednom nastavnom satu s jednim razredom u kombiniranom odjelu provoditi sat Hrvatskoga jezika, a s drugim razredom sat Matematike, dok će neki drugi učitelj možda istovremeno sa svim razredima u kombinaciji imati isti nastavni predmet. Prema Bognaru (1979) sat se razrednog odgoja radi istovremeno sa svim učenicima po jedinstvenom planu rada, a isto je s tjelesnim i glazbenim odgojem, ali se tijekom sata vrši diferencijacija zadataka za pojedine razrede.

2.2.3. Prednosti i nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjelu

Petrović (2010) iznosi neke od prednosti i nedostataka rada u kombiniranom odjelu, a one su prikazane u tablici 1.

Tablica 1. Prednosti i nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjelu

Prednosti rada u kombiniranom odjelu	Nedostaci rada u kombiniranom odjelu
- brza i uspješna socijalizacija učenika koja se postiže uzajamnim pomaganjem i uvažavanjem mlađih i starijih učenika	- nedovoljno neposredne nastave s mlađim učenicima
- način učenja, međusobna suradnja, samostalan rad razvijaju i potiču stvaralačke sposobnosti te potiču svijest o odgovornosti za ostvarene zadatke	- sporiji razvoj kulture govora i slušanja kod učenika
- učenici često nesvjesno proširuju nastavne sadržaje, sadržajima starijih razreda ili ponavljaju nastavne sadržaje mlađih razreda	- nisko samopouzdanje učenika
- učenik u kombiniranom odjeljenju uči cjelovitije zbog većeg stupnja integracije nastavnih sadržaja	
- veći stupanj individualizacije	
- učenici su bolje osposobljeni za racionalniju upotrebu raspoloživa vremena i izvora znanja	

Iz tablice 1. možemo vidjeti kako je puno više prednosti rada u kombiniranom odjelu nego nedostataka. Pohađajući nastavu u kombiniranom razrednom odjelu kod učenika se izraženiije

razvijaju socijalne kompetencije, a takva organizacija nastave nema negativnih utjecaja na njihov razvoj.

Lučić i Matijević (2004) navode da je u kombiniranim odjelima naglašena emotivna povezanost učenika i suosjećanje, tj. empatija s drugima jer ti učenici obično žive u istom naselju, zajedno se igraju, posjećuju i pomažu jedni drugima i prije polaska u školu. Prednosti i nedostatke Sušac (2013) vidi na sljedeći način: „U praksi se pokazalo da su učenici koji su prva četiri razreda pohađali u kombinaciji bolje pismeno osposobljeni i da im je pismenost na nešto višoj razini od učenika u redovitim odjelima upravo stoga što se veći dio nastave zbog specifičnih uvjeta odvija pisanim putem kroz tihi, samostalni rad ili rad u paru i skupini. S druge strane, nedostatak je ovog oblika nastave u nešto nižoj razini govornog izražavanja jer rad u kombinaciji često ne ostavlja dovoljno prostora za govorno izražavanje u obliku provođenja govornih vježbi u neposrednoj nastavi s učenicima jednog razreda zbog toga što to ometa rad učenika drugog razreda“ (Sušac, 2013: 156).

Suprotnog je mišljenja Bognar (1982) po kojemu su rezultati koji se postižu u nastavi u kombiniranim odjelima obično lošiji od rezultata u čistim, redovnim odjelima. Takve rezultate pripisuje tome što nastavnik ne može dovoljno vremena direktno raditi s učenicima, oni veći dio vremena rade sami bez pomoći nastavnika često ometeni radom drugog razreda. Osim navedenih, Bognar (1982) moguće uzroke vidi i u tome što u takvim razredima često rade učitelji početnici, bez iskustva i nedovoljno osposobljeni za rad u kombiniranom odjelu, a često su i uvjeti rada lošiji nego u čistim odjelima i sl. Unatoč nedostacima, nastava u kombiniranom odjelu nema negativnog utjecaja na učenike.

Svakako je jedan od preduvjeta uspješnog rada u čistom, ali i kombiniranom odjelu pozitivno ozračje. Poticajno, tj. pozitivno, srdačno, opušteno ozračje utjecat će na razvoj znanja i vještina učenika, oblikovanje stavova, poticanje odgovornog ponašanja, ali i na poučavanje učitelja. Učenici školu trebaju doživljavati kao prijateljsku sredinu, u školi se osjećati ugodno i s radošću u školu dolaziti.

Za pozitivno je razredno ozračje značajna motiviranost učenika za učenje koja ovisi o vrsti odnosa koju je učitelj izgradio s učenicima. Taj se odnos treba temeljiti na uzajamnom poštovanju i razumijevanju te na poticanju i uvažavanju tuđih mišljenja i stavova (Božić, 2013).

Mlinarević (2002) navodi da djeca bolje uče, otvorenija su i spremnija surađivati kada su dio zajednice koja naglašava pozitivnu sliku o sebi. Također smatra da je prvi korak u stvaranju kvalitete upravo postizanje dobrog pedagoškog ozračja u razredu. Za kombinirani razredni odjel u kojem nastavu pohađaju učenici više razreda, Šuvar (2011) navodi da je izostanak pozitivnog razrednog ozračja dodatno opterećenje za rad, dok je stvaranje uzajamnog poštovanja olakotna nit vodilja u izgradnji uspješnog odgojno-obrazovnog procesa. Autorice (Šuvar, 2011; Mlinarević, 2002; Božić, 2013) se slažu da je poželjan čimbenik u stvaranju pozitivnog ozračja humor. Učitelji bi svojom duhovitošću trebali učenike znati nasmijati i oraspoložiti, a prilikom organiziranja nastave osmišljavati zanimljive aktivnosti.

3. NASTAVA GLAZBENE KULTURE U OSNOVNOJ ŠKOLI

U osnovnim je školama u Hrvatskoj, do Drugog svjetskog rata, pjevanje bila glavna aktivnost nastave glazbe pa je i sam nastavni predmet nosio naziv Pjevanje. Nakon Drugog svjetskog rata u nastavu se uvodi glazbeno opismenjavanje sa svrhom osposobljavanja učenika za pjevanje pjesama po notama (Vidulin Orbanić i Terzić, 2011). Šulentić Begić (2010) navodi da se tijekom godina glazbenom opismenjavanju pridružuju i druge aktivnosti kao što su stvaralaštvo, slušanje i upoznavanje glazbe, sviranje, usvajanje muzikoloških znanja pa je nastava glazbe postala preopterećena sadržajima koji se nisu u zadanoj satnici mogli ostvarivati. Rojko (2012b) smatra da nabrojena nastavna područja ograničena skromnom satnicom, od glazbene nastave čine jedan „svaštarski predmet“ u kome se uči od svega pomalo. Takva nastava se u našim školama zadržala sve do 2006. godine kada je na snagu stupio novi nastavni plan i program za osnovnu školu. Prema novom nastavnom planu i programu, nastava glazbe ostvaruje se otvorenim modelom. Prema Šulentić Begić (2010) rezultat primjene otvorenog modela trebao bi biti razvijanje glazbenog ukusa mladih kako bi znali razlikovati kvalitetnu glazbu od one koja to nije.

Nastavu glazbene kulture prožimaju dva temeljna načela: psihološko i kulturno-estetsko. Psihološko načelo odnosi se na to da učenici vole glazbu i da se njome žele aktivno baviti (pjevati, svirati). Kulturno-estetsko načelo polazi od toga da nastava glazbe učenika mora pripremati za život, tj. osposobljavati ga da bude kompetentan korisnik glazbene kulture (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006).

3.1. Ciljevi i zadaće nastave glazbene kulture

Prema nastavnom planu i programu za osnovnu školu iz 2006. godine cilj nastave glazbe u općeobrazovnoj školi uvođenje je učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenoga jezika, razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za kritičko i estetsko procjenjivanje glazbe.

Tablica 2. Zadaće nastave glazbene kulture

Zadaće nastave glazbene kulture:
<ul style="list-style-type: none">- upoznavanje učenika s različitim glazbenim djelima- upoznavanje s osnovnim elementima glazbenoga jezika- poticanje na samostalnu glazbenu aktivnost (pjevanje, sviranje)- zadaća pjevanja pjevanja u prvom je redu pjevanje kao takvo, a ne samo učenje pjesme- zadaća sviranja je sviranje kao takvo, a ne samo učenje konkretnog glazbenog komada- zadaća slušanja jest razvoj glazbenog ukusa, ali i upoznavanje konkretnih glazbenih djela i odlomaka- zadaća glazbenog opismenjavanja je stjecanje samo osnovnih obavijesti o notnome pismu.

(Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006)

3.2. Modeli nastave glazbe u osnovnoj školi

Glazbenu nastavu moguće je provoditi prema tri modela: modelu aktivnog muziciranja, recepcijskom modelu ili prema modelu u kojem su udružena prethodna dva modela, a takvi su integrativni i kombinirani (otvoreni) model.

Model aktivnog muziciranja je najstariji model nastave glazbe. Podrazumijeva aktivno bavljenje glazbom, pjevanjem, sviranjem i glazbenim stvaralaštvom. Rojko (2012a) navodi da je bit ovoga modela u samostalnom dječjem muziciranju bez obzira na to pojavljuju li se u modelu sve ili samo neke aktivnosti. Najjednostavnija varijanta ovoga modela, pjevanje po sluhu, bila je jedini oblik glazbene nastave do 19. stoljeća. Model je u drugoj polovici 18. i početkom 19. stoljeća obogaćen zahtjevom za glazbenim opismenjavanjem.

Recepcijski model nastave glazbe razvio se u Njemačkoj pod nazivom orijentacija na umjetničko djelo, a nastao je kao posljedica oštre kritike na model aktivnog muziciranja koje su upućivali T. W. Adorno i M. Alt. (Rojko, 2012a). Svalina (2015) navodi da je Adorno upozoravao na postojanje jaza između glazbene nastave i stvarne glazbene kulture te je tražio da se učenicima prezentira prava umjetnička glazba. Adornov ideal bio je „slušatelj ekspert“ koji je bio u stanju na najprimjereniji način slušati i razumjeti glazbu. Rojko (2012a) navodi da je

repcijski model pod utjecajem masovnih medija, različitih vrsta funkcionalne glazbe, pod utjecajem suvremenih pedagoških teorija, posebno teorije kurikuluma, dobio nove oblike pritom i dalje ostajući repcijski. Prema emancipacijskom pristupu repcijskog modela dijete se treba susresti sa svakom glazbom (filmskom, plesnom, zabavnom, reklamnom i sl.) U središtu pozornosti ovoga modela je zreo slušatelj s kritičkim odnosom prema glazbi. Nadalje, Rojko (2012a) navodi da napredniju varijantu repcijskog modela predstavlja model poznat pod imenom odgoj auditivnog zapažanja.

Prema ovome modelu predmet nastave glazbe trebala bi biti sva glazba s naglaskom na novu, avangardnu, glazbu. Odgoj auditivnog zapažanja nije čisti repcijski, već kombinirani model jer se uz slušanje glazbe uvode i neki oblici aktivnog muziciranja, ali ne uz glazbeno opismenjavanje i stjecanje tehničkih umijeća (Svalina, 2015).

Integrativni koncept glazbene nastave nastao je u Europi u 19. stoljeću. U integrativnom modelu udružuju se model aktivnog muziciranja i repcijski model. Navedeni model je u Hrvatskoj aktualiziran programom iz 1972. godine tako da su modelu aktivnog muziciranja dodani slušanje glazbe i muzikološki sadržaji. Prema Rojku (2012a) nastava je tada bila svedena na pojednostavljeni solfeggio uz nešto pjevanja pjesama po sluhu i uz nešto malo slušanja glazbe. Nadalje, Rojko (2012a) smatra takvu koncepciju nerealnom i neostvarivom, a program pretrpanim mnoštvom zastarjelih i nepotrebnih sadržaja te se zalaže za napuštanje takvog modela i uvođenje kombiniranog tj. otvorenog modela sa slušanjem glazbe kao središnjom aktivnosti.

Otvoreni model glazbene nastave je kombinirani model koji se zasniva na slobodi izbora nastavnog sadržaja. U ovom se modelu predviđa provođenje niza glazbenih aktivnosti kao što su slušanje, pjevanje, glazbene igre, elementi glazbenog pisma, sviranje, stvaralaštvo i sl., ali jedina aktivnost koja je obvezna je slušanje i upoznavanje glazbe (Svalina, 2015). To je model koji nastavniku omogućuje da samostalno kreira nastavni proces, tj. da sam bira nastavna područja koja će biti predmetom rada. Svaki učitelj je poseban, jedan je kompetentan u jednom području, dok je drugi više kompetentan za neko drugo područje i prema svojim kompetencijama, sklonostima učenika i mogućnostima škole, svaki će učitelj programirati nastavu glazbene kulture na svoj način (Rojko, 2012a).

„Glazbena nastava danas, može se, dakle, koncipirati isključivo kao otvoreni model u kojem je recepcijski dio dominantan, a ostale aktivnosti varijabilne. U nekim će se školama posebno njegovati pjevanje, u nekima sviranje, u nekima stvaralaštvo, negdje ples, negdje možda neka vrsta glazbenog kazališta i sl. Ta varijabilnost, ta sloboda, pluralizam u izboru aktivnosti, učinit će da nastava glazbe prestane biti svaštarskom i nekompetentnom. Redukcija na ostvarive elemente mora se odraziti na kvalitetu“ (Rojko, 2012a: 47).

3.3. Područja u nastavi glazbe

Program nastave glazbene kulture, u prva tri razreda osnovne škole, temelji se na područjima pjevanja, sviranja, slušanja glazbe i glazbene kreativnosti. U prvim trima razredima osnovne škole godišnji broj sati za nastavu glazbene kulture iznosi 35 sati, a nastavu izvodi učitelj primarnog obrazovanja. Svalina (2015) navodi da se satnica nastave glazbe može znatno proširiti uključivanjem učenika u izvannastavne glazbene aktivnosti. Nastava glazbene kulture u četvrtom razredu pripada predmetnoj nastavi, no ravnatelji škola odlučuju hoće li nastavu glazbene kulture u četvrtom razredu održavati učitelji primarnog obrazovanja ili predmetni nastavnik (Šulentić Begić, 2016). U četvrtom razredu nastavna područja su: pjevanje, slušanje i upoznavanje glazbe, izvođenje glazbe i glazbeno pismo te glazbene igre. Svalina (2015) navodi da u nastavi glazbene kulture na primarnom stupnju djeci treba omogućiti da pjevaju, slušaju odabranu glazbu, kreću se na glazbu, sviraju, improviziraju i sl., a uvođenje notnog pisma i drugih glazbenoteorijskih sadržaja je nepotrebno.

Tablica 3. Ishodi učenja nastave glazbene kulture za prva tri razreda osnovne škole

Učenici tijekom prva tri razreda trebaju:
<ul style="list-style-type: none">- uočiti i slušno razlikovati visinu tona i trajanje nota- slušno razlikovati i odrediti dinamiku skladbe (tiho, glasno) i odrediti tempo skladbe (polagano, umjereno, brzo)- razvijati inovativne i ritamske sposobnosti- razvijati glazbeno pamćenje- prepoznati i slušno razlikovati vokalnu, instrumentalni i vokalnoinstrumentalnu glazbu- prepoznati i slušno razlikovati izvodilački sastav skladbe (zvuk pojedinačnih glazbala na razini prepoznavanja)- razvijati glazbeni izričaj- razvijati zvukovnu radoznalost i glazbenu kreativnost- obogaćivati emocionalni svijet i izoštravati umjetnički senzibilitet- razvijati glazbeni ukus uspostavljanjem vrijednosnih kriterija za kritičko i estetski utemeljeno procjenjivanje glazbe.

(Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006.)

3.3.1. Pjevanje

Od svih glazbenih aktivnosti pjevanje je najlakša i najprirodnija. Pjevati se može bez poznavanja nota i bez određenog glazbenog obrazovanja što je i razlog tome da je pjevanje dugo bilo jedina aktivnost u nastavi glazbe (Vidulin-Orbanić i Terzić, 2011). Budući da učenici rado pjevaju, a prema istraživanju Šulentić Begić iz 2006. godine pjevanje je najomiljenija aktivnost na nastavi glazbene kulture, pjevanje je uz slušanje glazbe u nastavi najzastupljenija aktivnost. Nastavno područje pjevanje razvija osjećaj točne intonacije i ritma, glazbeno pamćenje i samopouzdanje. Pjevanje podrazumijeva kontinuirano izvođenje pjesama bez obveznog zapamćivanja teksta. Treba postići lijepo, izražajno pjevanje, jasan izgovor i razumijevanje teksta te ostvariti primjerenu glazbenu interpretaciju (*Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006*).

Radičević i Šulentić Begić (2010) navode da prema otvorenom modelu nastave glazbe učitelj ima slobodu samostalno birati repertoar pjesama koje će s učenicima obrađivati te iz toga razloga treba osluškivati učeničke želje i pjevati s njima pjesme koje vole pjevati.

Pjesme se mogu obraditi na nekoliko načina: metodom pjevanja po sluhu, metodom pjevanja po notnom zapisu i kombinacijom tih dvaju načina. U osnovnoj se školi pjeva po sluhu, jer se pjevanje po notama u njoj ne može svladati (Šulentić Begić, 2012).

3.3.2. Sviranje

Svalina (2015) navodi da je sviranje po prvi puta uvedeno u hrvatske općeobrazovne škole donošenjem nastavnog programa 1958. godine. Rojko (2012b) navodi da se sviranje u osnovnoj školi pojavljuje u dva oblika: 1. kao sviranje u nastavi, u razredu, kao nastavno područje i 2. kao sviranje u ansamblu/orkestru, kao izvannastavna aktivnost. Nastavno područje sviranje razvija osjećaj ritma, metra, precizne koordinacije i suradnje. Sviranje u razredu ne dostiže umjetničku vrijednost, a prema iskustvu na stručno-pedagoškoj praksi uočeno je da je navedeno nastavno područje slabo zastupljeno. Šulentić Begić (2012) navodi tri razloga nedovoljne zastupljenosti područja sviranja u okvirima razredne nastave. Najčešće je to prvo nekompetentnost učitelja za izvođenje toga nastavnog područja, drugo, raspoloživo vrijeme, i treće, loši instrumenti koji zapravo i nisu instrumenti nego glazbene igračke. Prema Rojku (2012b) osnovni razlozi što se sviranje u osnovnoj školi ne može smatrati sviranjem su također nekvalitetni instrumenti i niska razina sviranja.

U nižim razredima osnovne škole učenici mogu ponavljati ritamske cjeline koje im učitelji zadaju, samostalno osmišljavati ritamske cjeline ili pak sviranjem ritma pratiti svoje pjevanje. U primarnom odgoju i obrazovanju ovo nastavno područje mogu provoditi oni učitelji koji posjeduju posebna glazbena znanja i vještine. Ako su dobro izvedene takve aktivnosti su dobrodošle, no prema važećem nastavnom planu i programu njihovo izvođenje nije obvezno (Svalina, 2015).

3.3.3. Slušanje i upoznavanje glazbe

Slušanje i upoznavanje glazbe je jedno od najmlađih područja glazbene nastave, a u našim se nastavnim programima pojavljuje 1950. godine. Prema otvorenom modelu nastave glazbe, područje slušanja i upoznavanja glazbe je jedino obvezno. Primjerenim slušanjem glazbe treba započeti već u primarnom obrazovanju jer je jedino na taj način moguće postupno ostvarivati cilj glazbene nastave, odgoj kompetentnog i kritičkog slušatelja i poznavanja glazbe (Rojko 2012b). Nastavno područje slušanje glazbe razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha, analize odslušanog djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrednovanja glazbe. Važno je da učenici slušaju glazbu, da je vrednuju, komentiraju i izražavaju svoje dojmove, uspoređuju je s glazbom koju su prethodno slušali na satu, ali i s glazbom koju slušaju u svoje slobodno vrijeme. Na taj način uče prepoznavati lijepo od neljepoga, vrijedno od nevrijednoga, kvalitetno od nekvalitetnoga, dobro od lošega (Martinović i Vidulin, 2015).

Skladbe se slušaju postupkom aktivnoga slušanja u kojem učenici prate oblikovne elemente, kretanje teme, ritam, tempo, dinamiku i druge glazbene značajke (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006). Učenici analiziraju skladbu prvo samostalno prilikom slušanja, a zatim zajedno s učiteljem kroz razgovor. Rojko (2012b) smatra da učenicima treba dati mnoštvo prilika da razgovaraju o odslušanoj glazbi, da je komentiraju i zaključuju, a razgovor bi trebao biti druga glavna nastavna metoda odmah nakon metode demonstracije. Prema Šulentić Begić (2010) uz zadavanje zadataka prilikom slušanja, važno je skladbu poslušati nekoliko puta. Martinović i Vidulin (2015) navode da zadaci koje učitelj zadaje trebaju biti jasni, precizno postavljeni i voditi učenike kroz slušanje skladbe i upoznati ih s bitnim odlikama glazbenog djela.

Učitelj bi trebao skladbu slušati zajedno s učenicima, a ne raditi nešto drugo. Na ovaj način ostvaruju se i odgojne zadaće, učitelj svojim primjerom pokazuje kako biti aktivan slušač, kako se ponašati na koncertima i sl. (Šulentić Begić, 2012).

3.3.4. Glazbena kreativnost

U ovom nastavnom području riječ je zapravo o dječjem stvaralaštvu za koje se u glazbenopedagoškoj literaturi rabe termini kreativnost, stvaralaštvo i improvizacija (Šulentić Begić, 2012). Rojko (2012b) navodi da se u našim nastavnim planovima i programima ovo

područje pojavljuje prvi put 1951. godine. Prema tome programu, kako navodi Svalina (2015), učenici stvaraju glazbeni odgovor na učiteljevo glazbeno pitanje, male cjeline od četiri i osam taktova te drugi glas zadanoj melodiji.

U važećem nastavnom planu i programu za osnovnu školu navedeno je da područje glazbene kreativnosti izoštrava pojedine glazbene sposobnosti, razvija senzibilitet za glazbu, potiče maštovitost glazbenog izraza i samopouzdanje pri iznošenju novih ideja (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006). Rojko navodi da se stvaralaštvom razvija poštovanje prema stvaralaocima, sposobnost za kooperaciju te da se oplemenjuje ličnost, a tvrdnje da se stvaralaštvom djeca upoznaju s glazbenim instrumentima te da se razvija glazbeni ukus smatra netočnima (Rojko 1996: 192-193, prema Svalina, 2015).

Ovo nastavno područje također nije obvezno, učitelji ga mogu odabrati, ali i ne moraju. Iskustva stečena tijekom stručno-pedagoške prakse potvrđuju da učitelji ovo područje uglavnom ne provode.

3.3.5. Izvođenje glazbe i glazbeno pismo

Izvođenje glazbe i glazbeno pismo naziva se još i glazbeno opismenjavanje. Rojko (2012b) pod opismenjavanjem podrazumijeva stjecanje intonacijskih i ritamskih znanja i umijeća koja onome tko ih je stekao omogućuje da neki glazbeni tekst otpjeva, tj. da takav tekst auditivno prezentira te da ga glazbeno razumije toliko da ga je u stanju zapisati.

Navedeno nastavno područje pojavljuje se tek u četvrtom razredu osnovne škole i to je područje koje bi trebali provoditi predmetni nastavnici glazbe. U slučaju da nastavu glazbene kulture u četvrtom razredu izvodi učitelj primarnog obrazovanja, zbog nedovoljnog znanja, on ne bi trebao izvoditi ovo područje. Glazbeno je opismenjivanje u okviru otvorenog modela svedeno na razinu prepoznavanja grafičkih znakova, stoga što pravu glazbenu pismenost nije moguće postići, a prividna pismenost nema smisla ako nije povezana sa sviranjem. U primarnom obrazovanju nema opravdanja govoriti o ikakvoj glazbenoj pismenosti (Šulentić Begić, 2012).

3.4. Nastava glazbe u kombiniranom razrednom odjelu

Nastava u kombiniranom razrednom odjelu je zanemarena i nedovoljno istražena na što upućuje vrlo oskudna literatura. Budući da se o nastavi u kombiniranom odjelu malo govori, o nastavi glazbe u istom govori se još manje. Gotovo je nemoguće pronaći bilo kakvu domaću literaturu koja bi učiteljima, ali i studentima, pomogla u organizaciji i provedbi nastave glazbene kulture u kombiniranom odjelu.

Nastava je glazbene kulture u kombiniranom odjelu specifična i učitelji nailaze na dosta poteškoća jer glazbeni sadržaji privlače pažnju učenika ostalih razreda. Ako učitelj s jednim razredom izvodi nastavu glazbene kulture i pri tome učenici pjevaju, sviraju ili slušaju glazbu, učenici drugih razreda ne mogu rješavati matematiku ili pisati sastavke, ne mogu se koncentrirati i često se pridružuju glazbenim aktivnostima zanemarujući svoje zadatke. Glazbene aktivnosti kao što su pjevanje, sviranje, stvaranje glazbe, zahtijevaju direktnu nastavu, a istodobno su zanimljive i privlačne svim učenicima pa se ne može organizirati podijeljeni način rada. Idealno bi bilo nastavu glazbene kulture provoditi istodobno sa svim razredima u kombinaciji. U kombinaciji dvaju bližih razreda (I—II ili III—IV) glazbene aktivnosti valja izvoditi istodobno u oba razreda. Pri godišnjem planiranju treba izraditi zajednički plan, npr. za prvi i drugi razred, ali tako da se uključi dio programa prvog i dio programa drugog razreda. Iduće godine planirat će se preostali dio programa prvog i drugog razreda. Tako učenici u tijeku dvije godine neće ponavljati iste sadržaje, a proći će programe i prvog i drugog razreda. U kombinaciji od četiri razreda, glazbene aktivnosti u dva razreda koji rade zajednički vežemo uz likovne aktivnosti u ostalim razredima jer likovnim aktivnostima glazba ne smeta, već naprotiv, ako se pazi na korelaciju, može djelovati i vrlo poticajno. Na isti način može se raditi u dvorazrednim kombinacijama I—III ili II—IV razred (Bognar, 1982).

3.5. Kompetencije učitelja za poučavanje glazbe

„Pod pojmom kompetencija podrazumijeva se znanje (stručno), sposobnosti i vještine. Za svaki predmetni kurikulum utvrđuju se posebne odrednice o znanju, posebne sposobnosti i vještine.“ (Rosandić, 2013: 169).

U skladu s bolonjskim procesom učitelji razredne nastave obrazuju se na učiteljskim studijima u trajanju od pet godina. Učitelj je jako bitan čimbenik u djetetovu odgoju i obrazovanju. Rosić (2009) naglašava da je učitelj stručnjak koji organizira odgojno-obrazovni proces i svojim obrazovanjem, poznavanjem pedagoških, didaktičkih i psiholoških osnova, u zajedničkom radu s učenicima, ostvaruje zadaće i cilj obrazovanja. Đuranović, Klasnić i Lapat (2013) navode da postoji niz kompetencija koje današnji učitelji trebaju posjedovati i stalno ih usavršavati kako bi kvalitetno i uspješno izvršavali svoje zadatke. Neke od njih su: stručna kompetencija, pedagoška kompetencija, komunikacijska kompetencija te informacijska i informatička kompetencija.

Od pedagoški kompetentnog učitelja očekuje se da stalno samoprocjenjuje sebe i svoje pedagoško djelovanje, uočava nedostatke i djeluje u smjeru unaprjeđivanja sebe i svoje odgojno-obrazovne prakse. Sastavnice su pedagoški kompetentnog učitelja doživljaj kompetentnosti u radu s učenicima, roditeljima i izvedbi nastave, osjećaj sigurnosti u nastupu, uvjerenost u izbor odgovarajućih postupaka prema učenicima, zadovoljavanje potreba učenika. Dok su temeljne sastavnice pedagoške nekompetentnosti učitelja nesigurnost u rješavanju disciplinskih problema, sumnja u izbor odgojnih postupaka, izostanak kvalitetnih odnosa s učenicima što rezultira osjećajem tereta u radu s učenicima (Kostović Vranješ i Ljubetić, 2008).

Na fakultetima koji obrazuju buduće učitelje i nastavnike postoji nekoliko modela prema kojima se na različite načine stječu pedagoške kompetencije. Tako se u uzastopnom ili sukcesivnom modelu u prvom dijelu studija (preddiplomskom) stječe stručna kompetencija, a u drugom dijelu (diplomskom) pedagoške (nastavne) kompetencije. Prednost ovoga modela je rasterećenje, jer pedagošku kompetenciju stječu samo studenti koji to žele. U usporednom modelu stručne i pedagoške kompetencije se stječu istodobno. Za razliku od toga u integriranom se modelu, koji je karakterističan za učiteljske studije, integriraju različiti sadržaji u okviru stručne i pedagoške kompetencije. Pedagoški i didaktički sadržaji mogu biti zastupljeni do pola ukupne satnice, a bitan sadržaj studija je stjecanje praktičnih sposobnosti kroz školsku praksu (Hrvatić i Piršl, 2005).

Jedne od stručnih kompetencija koje učitelji stječu na Učiteljskom studiju su i glazbene kompetencije. Svalina (2015) navodi da zbog važnosti glazbe za razvoj svakoga djeteta nije svejedno kakvu ćemo nastavu glazbe osigurati djeci na početku njihova školovanja, kada ih u

nastavi vode razredni učitelji. Nadalje, Svalina (2015) smatra da je bitan uvjet ostvarenja kvalitetne nastave glazbe kompetentnost učitelja da uspješno uvodi učenike u sve glazbene aktivnosti predviđene kurikulumom. Svalina i Škojo (2009) naglašavaju da se glazbeno obrazovanje učitelja ne bi smjelo temeljiti na činjeničnim znanjima nego na stjecanju kompetencija koje će studentima kao budućim učiteljima omogućiti uspješno uvođenje učenika u sve aktivnosti u okviru glazbene nastave. Rojko (2012a) navodi da svatko tko želi poučavati glazbu, makar i elementarno kako se provodi u vrtićima i razrednoj nastavi, mora imati barem neku razinu prave glazbene pismenosti. Šulentić Begić (2013) smatra da za uspješno izvođenje i organiziranje nastave glazbe učitelj treba posjedovati glazbena znanja i vještine, znanja iz metodike nastave glazbe te pedagoško-psihološka znanja. Požgaj smatra da učitelj treba i sam biti ljubitelj glazbe da bi bio u mogućnosti izražajno prezentirati pjesmu, što podrazumijeva i sviranje nekog akordičkog instrumenta (Požgaj, 1988 prema Radičević i Šulentić Begić 2010). U nastavi glazbe učitelji trebaju biti osposobljeni za uspješno provođenje nastavnih aktivnosti pjevanja, sviranja, slušanja glazbe, u provođenju glazbenih igara i glazbenom stvaralaštvu.

Za uspješno izvođenje nastavnog područja pjevanja učitelji bi trebali znati lijepo pjevati, a uvjet lijepog pjevanja je posjedovanje glazbenog sluha, tj. osjećaja za intonaciju, osjećaja za metar i ritam, razvijenu glazbenu memoriju i zdrav glasovni aparat. Da bi se s učenicima uspješno izvodila nastavna aktivnost sviranje, učitelj bi trebao imati razvijen osjećaj za ritam i metar, razvijenu glazbenu memoriju te osjećaj za skupno muziciranje. Za provedbu nastavnog područja slušanje glazbe učitelji trebaju biti upoznati s metodičkim postupcima slušanja glazbe. Kako bi se uspješno provodilo ovo nastavno područje potrebno je posjedovanje sljedećih sposobnosti: uočavanje tempa, uočavanje dinamike, pamćenja glazbenih cjelina i prepoznavanja melodije. Posjedovanje glazbenog sluha preduvjet je i za uspješno provođenje elemenata glazbene kreativnosti tj. glazbenih igara. Za izvođenje glazbenih igara s pjevanjem i glazbenih igara s ritmovima/melodijama, učitelji bi trebali znati lijepo pjevati tj. posjedovati već gore navedene sposobnosti. Za glazbene igre uz slušanje glazbe učitelji bi trebali posjedovati sposobnost uočavanja tempa, osjećaj za ritam, sposobnost kretanja uz glazbu, sposobnost pamćenja glazbenih cjelina, sposobnost prepoznavanja melodije i osjećaj za skupno muziciranje (Šulentić Begić, 2013). Prema Rojku (2012a) kompetencije koje učiteljice trebaju imati za vođenje nastave glazbe su sljedeće:

- „one moraju znati pjevati, tj. dobro znati veći broj prikladnih pjesama i moći vlastito i dječje pjevanje pratiti na instrumentu (klaviru, gitari)
- moraju znati slušati glazbu, tj. dobro poznavati stanovit broj prikladnih skladba koje će prezentirati učenicima,
- moraju znati kako te dvije aktivnosti (metodički) izvoditi s učenicima.“ (Rojko, 2012a: 369)

Također smatra da su svi pokušaji osposobljavanja razrednih učitelja/učiteljica za dječje glazbeno stvaralaštvo, vođenje zbora ili nešto slično nerealni i neostvarivi jer za takvo što nemaju dovoljno predznanja niti je satnica za takvo što dovoljna.

Navedene glazbene kompetencije studenti će razvijati kroz raznovrsne glazbene kolegije. Rojko (2012a) navodi da su se u ranijim programima studija predškolskoga odgoja i razredne nastave pojavljivala uglavnom samo četiri glazbena predmeta i to: *Glazbena kultura*, *Teorija glazbe*, *Metodika nastave glazbene kulture* i *Sviranje*. Također navodi da je u novijim programima takvih predmeta više. S obzirom na to da se jedan dio empirijskoga rada odnosi na stjecanje glazbenih kompetencija studenata Učiteljskog studija *Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti* u tablici 4. prikazani su kolegiji, njihovi ciljevi te znanja, vještine i kompetencije koje studenti stječu. Na *Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti* u Osijeku i dislociranome studiju u Slavonskome Brodu studenti se tijekom školovanja susreću s osam glazbenih kolegija, a to su: *Glazbena kultura*, *Teorija glazbe*, *Sviranje I*, *Sviranje II*, *Glazbena slušaonica I*, *Glazbena slušaonica II*, *Metodika glazbene kulture I* i *Metodika glazbene kulture II*.

Tablica 4. Prikaz ciljeva i kompetencija glazbenih kolegija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti

Nastavni kolegiji	Ciljevi	Kompetencije, znanja i vještine
<i>Glazbena kultura</i> (I. godina)	Stjecanje znanja o vrstama i osobinama glazbene umjetnosti kao temeljnog znanja potrebnog za razumijevanje glazbenog izraza uopće, a dječjeg	Definiranje i razlikovanje temeljnih pojmova iz glazbene kulture. Razvijanje kulture slušanja glazbe.

	glazbenog izraza posebno.	Analiziranje i uspoređivanje različitih glazbenih djela u pogledu glazbene vrste, formalne strukture, stilskog razdoblja i ostalih izražajnih sastavnica. Primjena stečena znanja i sposobnosti u predmetnoj metodi.
<i>Teorija glazbe</i> (I. godina)	Trajno usvajanje teorije glazbe kao nužnog preduvjeta upoznavanja, razumijevanja i poznavanja glazbenoga izraza.	Spoznavanje osnove glazbene pismenosti. Definiranje i razlikovanje temeljnih pojmova iz glazbene teorije. Pravilno tumačenje i interpretacija glazbenih sadržaja. Samostalna primjena stečenih glazbeno-teorijskih znanja i sposobnosti.
<i>Sviranje I</i> (II. godina)	Svladavanje elementarne vještine sviranja klavijaturnog instrumenta (glasovira, sintisajzera ili harmonike) do stupnja amaterskog muziciranja kako bi se njime mogli što svrsishodnije koristiti u radu s djecom.	Ovladavanje tehnikom sviranja na instrumentu objema rukama. Sviranje melodije i harmonijske pratnje pjesama. Primjena vještine čitanja notnog pisma za analizu i interpretaciju skladbe. Svirati i pjevati pjesme za djecu rane školske dobi.
<i>Sviranje II</i> (III. godina)	Usavršavanje vještina sviranja klavijaturnog instrumenta do stupnja amaterskog muziciranja.	Sviranje melodije i harmonijske pratnje pjesama. Primjena vještine čitanja notnog

	Svladavanje tehnika pjevanja.	pisma za analizu i interpretaciju skladbe. Pjevanje i sviranje pjesme za djecu rane školske dobi. Transponiranje zadane pjesme u različite tonalitete. Harmoniziranje zadane melodije uporabom trozvuka.
<i>Glazbena slušaonica I</i> (IV. godina)	Upoznavanje vrijednih djela iz svjetske i hrvatske glazbene literature. Izgrađivanje sposobnosti izražavanja, doživljavanja, komuniciranja, spoznavanja i vrednovanja glazbeno-umjetničkih djela. Razvijanje estetskih kriterija i produbljivanje znanja o glazbenoj umjetnosti. Razvijanje svijesti i potrebe za trajnim interesom i bavljenjem glazbenom umjetnošću.	Poznavanje značajki glazbenih vrsta, glazbeno-stilskih razdoblja te tradicijske glazbe Hrvatske. Određivanje sastavnica glazbenog djela i prepoznavanje izvođača temeljem slušanja.
<i>Metodika glazbene kulture I</i> (IV. godina)	Osposobljavanje studenata za izvođenje nastave glazbene kulture u okviru razredne nastave, kao i različitih izvannastavnih aktivnosti iz područja umjetnosti.	Nakon uspješno završenog kolegija student će znati: sadržaje metodike nastave glazbene kulture, pjevati i svirati dječje pjesme, provoditi aktivnost slušanja, izvoditi brojalice i glazbene igre, voditi aktivnost sviranja na dječjem instrumentariju, kritički i estetski procjenjivati glazbu,

		slušati skladbe zadane osnovnoškolskim programom glazbene kulture.
<i>Metodika glazbene kulture II</i> (IV. godina)	Osposobljavanje studenata za izvođenje nastave glazbene kulture u okviru razredne nastave, kao i različitih izvannastavnih aktivnosti iz područja umjetnosti.	Nakon uspješno završenog kolegija student će znati: sadržaje metodike nastave glazbene kulture, pjevati i svirati dječje pjesme, provoditi aktivnost slušanja, izvoditi brojalice i glazbene igre, voditi aktivnost sviranja na dječjem instrumentariju, kritički i estetski procjenjivati glazbu, slušati skladbe zadane osnovnoškolskim programom glazbene kulture.
<i>Glazbena slušaonica II</i> (V. godina)	Upoznavanje vrijednih djela iz svjetske i hrvatske glazbene literature. Izgrađivanje sposobnosti izražavanja, doživljavanja, komuniciranja, spoznavanja i vrednovanja glazbeno-umjetničkih djela. Razvijanje estetskih kriterija i produbljivanje znanja o glazbenoj umjetnosti. Razvijanje svijesti i potrebe za trajnim interesom i bavljenjem glazbenom umjetnošću.	Analiziranje glazbenih oblika. Kritičko i estetsko procjenjivanje glazbe. Kompetentno izvođenje aktivnosti slušanja glazbe.

(Izvedbeni plan nastave akademske 2015./2016. godine, Integrirani preddiplomski i diplomski

sveučilišni studij Učiteljski studij)

4. ISTRAŽIVAČKI DIO - METODOLOGIJA

4.1. Ciljevi i zadaci

Cilj je istraživanja utvrditi na koji način se provode sati glazbene kulture u čistom i kombiniranom razrednom odjelu te kako studenti, budući magistri primarnog obrazovanja, procjenjuju svoje kompetencije za poučavanje nastave glazbe u čistim i kombiniranim razrednim odjelima.

Cilj ovoga istraživanja ostvaren je kroz sljedeće zadatke:

- sustavno promatranje nastave glazbe u čistom i kombiniranom razrednom odjelu
- anketiranje studenata četvrte i pete godine *Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti* u Osijeku, dislociranoga studija u Slavnskome Brodu.

Prije provedbe istraživanja pretpostavljeno je da:

- je manje od polovine ispitanika pohađalo nastavu u kombiniranom razrednom odjelu
- je manje od polovine ispitanika stručno-pedagošku praksu odrađivalo u kombiniranom razrednom odjelu
- se ispitanici, budući magistri primarnog obrazovanja, ne smatraju dovoljno kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu
- se ispitanici, budući magistri primarnog obrazovanja, smatraju dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbe, no ne dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbe u kombiniranom razrednom odjelu
- bi više od polovine ispitanika nastavu glazbe u kombiniranom razrednom odjelu provodilo istovremeno s oba razreda.

4.2. Uzorak

Prvi dio istraživanja tj. sustavno promatranje nastave glazbene kulture provedeno je u Osnovnoj školi „Antun Matija Reljković“ Bebrina. Promatrani su sati glazbene kulture u 2. razredu te sati glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda.

Drugi dio istraživanja je proveden tijekom lipnja 2016. godine sa studentima Učiteljskog studija *Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti* u Osijeku, dislociranoga studija u Slavonskome Brodu. Budući da su prošli kroz već navedene kolegije vezane uz glazbu, odabrani su studenti četvrte i pete godine. U istraživanje je uključeno ukupno 53 ispitanika (3 studenta i 50 studentica).

4.3. Postupci i instrumenti za prikupljanje podataka

U prvom je djelu istraživanja korištena deskriptivna metoda, tj. opisano je izvođenje nastave glazbe u čistom i kombiniranom razrednom odjelu. Pri tome je korišten postupak sustavnog promatranja te istraživački dnevnik kao instrument prikupljanja podataka. Cilj sustavnog promatranja bio je utvrditi način provedbe nastave glazbe u čistom i kombiniranom razrednom odjelu. U istraživačkom dnevniku koji je priložen u poglavlju Prilozi kao Prilog 1. opisan je tijekom praćenih sati nastave glazbene kulture u čistom i kombiniranom razrednom odjelu.

U drugom je dijelu istraživanja od postupaka prikupljanja podataka korišteno anketiranje, procjenjivanje i prosuđivanje te rangiranje, a od instrumenata anketni upitnik, ljestvica za rangiranje i ljestvica procjene. Anketni upitnik koji je priložen na kraju diplomskoga rada u poglavlju Prilozi kao Prilog 2. konstruiran je isključivo za ovo istraživanje, a sastojao se od 13 pitanja. Od 13 pitanja, 3 su preuzeta iz istraživanja *Kompetencije učitelja za poučavanje glazbe na primarnom stupnju obrazovanja* (Svalina, 2015). Šest je pitanja bilo zatvorenog tipa i odnosila su se na nastavu u kombiniranom razrednom odjelu. U jednom pitanju studenti su trebali procijeniti važnost pojedinog glazbenog područja, tj. glazbene aktivnosti u odnosu na ostale. Za tu je svrhu korišten postupak rangiranja, a kao instrument ljestvica za rangiranje. Svaku su aktivnost studenti rangirali prema važnosti dodavanjem broja uz naziv pojedine aktivnosti, pri čemu je broj jedan označavao najvažniju aktivnost, a broj pet najmanje važnu aktivnost. Za prikupljanje podataka o procjeni vlastitih kompetencija za vođenje pojedinih

glazbenih aktivnosti korišteni su postupci procjenjivanja i prosuđivanja, a kao instrument ljestvice procjene. Ljestvice procjene sastojale su se od niza stupnjevanih opisa od kojih su studenti trebali odabrati onaj odgovor koji je odgovarao njihovoj procjeni. Posljednja su četiri pitanja bila pitanja višestrukog izbora kojima su ispitani stavovi i mišljenja studenata o načinu provođenja nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu. Podaci su obrađeni u programu Microsoft Office Excel 2007 te su prikazani u obliku tablica i grafikona.

5. REZULTATI I RASPRAVA

5.1. Sustavno promatranje

Postupkom sustavnog promatranja praćena je nastava glazbene kulture u čistom (2. razredu) i kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda. Drugi razred pohađa 9 učenika, 4 djevojčice i 5 dječaka. U kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda je 11 učenika. Prvi razred pohađa 4 učenika, 2 djevojčice i 2 dječaka. Četvrti razred pohađa 7 učenika, 3 djevojčice i 4 dječaka.

5.1.1. Nastava glazbene kulture u čistom, klasičnom razrednom odjelu

Tablica 5. Prvi praćeni sat glazbene kulture u čistom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: <i>Mali ples/ Skarazula marazula - nepoznati skladatelj</i>		25.02.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, rad u paru, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	drveni štapići, udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none">- učenici, svatko za sebe, ponavljaju pjevanje pjesmice <i>Blistaj, blistaj</i> i sviranje ritma štapićima (3 min)- zajedničko ponavljanje uz snimku s cd-uređaja (3 min)- ocjenjivanje pjevanja i sviranja - učenici izvode pjesmicu u parovima (jedan učenik prvi dio pjesmice, drugi učenik drugi dio) (10 min)	

Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - usvajanje nove pjesmice - <i>Mali ples</i> - čitanje teksta (prvo učiteljica, pa drugi put svi zajedno) - interpretacija teksta (razgovor o tekstu, nepoznate riječi) (4 min) - slušanje pjesmice na cd-u (1 min) - pjesmica se usvaja po sluhu - usvajanje pjesmice dio po dio, a zatim u cjelosti (10 min) - usvajanje koreografije na naučenu pjesmicu (7 min)
Završni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - slušanje skladbe <i>Skarazula Marazula</i> – nepoznati skladatelj - skladba se sluša postupkom aktivnog slušanja - prvo slušanje bez zadatka - drugo slušanje - uočavanje tempa, dinamike, ugođaja - treće slušanje - određivanje instrumenata - učenici zapisuju podatke u svoje bilježnice i nakon toga crtaju sebe i prijatelja kako plešu (7 min)

Tablica 6. Drugi praćeni sat glazbene kulture u čistom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: <i>Bingo</i>	31.03.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad

Tablica 7. Treći praćeni sat glazbene kulture u čistom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: <i>Vučja želja</i> / Aram Hačaturjan: <i>Ples sa sabljama</i>		14.04.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - ponavljanje naučene pjesmice <i>Ja imado (Slavonija)</i> (4 min) - ocjenjivanje pjevanja – svaki učenik pjeva sam (sami si predlažu ocjene) (12 min) 	
Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - motivacija - zagonetka čije je rješenje vuk (2 min) - razgovor o željama učenika i pretpostavke o tome kakve bi vuk mogao imati želje (4 min) - usvajanje pjesmice <i>Vučja želja</i> - čitanje teksta - prvo učiteljica, a zatim svi zajedno (3 min) - interpretacija teksta i nepoznate riječi (3 min) 	
Završni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - slušanje skladbe <i>Ples sa sabljama</i> – Aram Hačaturjan – ponavljanje - slušanje skladbe i određivanje tempa, dinamike, ugodaja i izvođača (5 min) - učenici podatke zapisuju u bilježnice 	

Tablica 8. Četvrti praćeni sat glazbene kulture u čistom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: <i>Gle, stiže svibanj</i> / Thomas Morley: <i>Mjesec svibanj</i>		21.04.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - učiteljica se priprema za rad, učenici 3 minuta bez zadatka - ponavljanje naučene pjesmice <i>Vučja želja</i> (4 min) 	
Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - razgovor o mjesecima u godini i nadolazećem mjesecu svibnju te o tome kako se još taj mjesec zove (4 min) - usvajanje pjesmice <i>Gle, stiže svibanj</i> - čitanje teksta - prvo učiteljica, a zatim zajedno (3 min) - interpretacija teksta i nepoznate riječi (2 min) - slušanje pjesmice na cd-u (2 min) - usvajanje pjesmice dio po dio, a zatim u cijelosti (9 min) - slušanje skladbe <i>Mjesec svibanj</i> - prvo slušanje bez zadatka (2 min) - drugo slušanje sa zadatkom određivanja tempa i dinamike - učenici zapisuju podatke u svoje bilježnice (3 min) 	

Završni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - treće slušanje sa zadatkom određivanja ugođaja i instrumenata - zapisuju podatke u bilježnice (3 min) - osmišljavanje koreografije na pjesmu <i>Gle, stiže svibanj</i> - uvježbavanje i izvođenje koreografije (10 min)
------------------	---

Sustavnim promatranjem nastave glazbene kulture u čistom razrednom odjelu uočeno je kako u nastavi prevladava aktivnost pjevanja. Učenici vole pjevati, no prema otvorenom modelu nastave veću bi važnost trebala imati aktivnost slušanja glazbe. Prilikom pjevanja pjesme su usvajane po sluhu, bez pratnje nekog instrumenta, nego uz cd-uređaj. Skladbe su slušane postupkom aktivnog slušanja. Na jednom se satu moglo vidjeti da se pridaje važnost i sviranju, učenike se uz pjevanje pjesmice uči i sviranje ritma iste. U nastavi je zastupljeno i područje stvaralaštva učenika kroz osmišljavanje različitih pokreta i koreografija.

5.1.2. Nastava glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

Samim dolaskom na nastavu glazbene kulture u kombinirani razredni odjel uočeno je da čimbenici koji utječu na pozitivno ozračje i odnos učenika prema radu djelomično nisu zadovoljeni. Umjesto da je razmještaj klupa bio takav da su učenici usmjereni jedni na druge, što se i preporučuje u teorijskom dijelu ovoga rada, učenici su sjedili tako da su jedni drugima gledali u leđa. S jedne strane učionice, do prozora, sjedili su učenici 4. razreda, a paralelno njima, na drugoj strani učionice učenici 1. razreda, svatko sam u klupi.

Tablica 9. Prvi praćeni sat glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: Vatroslav Lisinski: <i>Večer</i>		08.03.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - 3 minute ućenici ne rade ništa, ućiteljica se priprema za rad - ućenici za svaku naućenu pjesmicu ili odslušanu skladbu crtaju crtež na jedan papir koji ih podsjeća na određenu pjesmicu ili skladbu - direktan rad s oba razreda - ućenici imaju zadatak pregledati svoje crteže i prisjetiti se naućenih pjesama i skladbi jer će imati glazbeni kviz - ućiteljica reproducira pjesmice, a ućenici imaju zadatak zapisati naslove, prvo reproducira za 1. razred, a zatim za 4. razred - nakon odslušanih pjesama provjerava se što su ućenici zapisali (15 min) 	
Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - direktan rad s oba razreda - slušanje nove skladbe <i>Večer</i> Vatroslava Lisinskog (2 min) - skladba se sluša postupkom aktivnog slušanja nekoliko puta 	

Završni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - prvo slušanje bez zadatka - drugo slušanje - zadatak određivanje tempa i dinamike - radi učenika 1. razreda ponavlja se definicija tempa i dinamike (5 min) - treće slušanje - zadatak određivanje ugođaja i instrumenata (3 min) - učiteljica na ploču zapisuje podatke, a učenici prepisuju u svoje bilježnice - oba razreda (5 min) - oba razreda na svoje papire crtaju asocijaciju na odslušanu skladbu (4 min) - direktan rad s oba razreda - ponavljanje detalja o skladbi s prvim razredom (2 min) - pjevanje naučenih pjesama prema izboru učenika(oba razreda) (6 min)
------------------	---

Na ovome je satu uočeno da su učenici u uvodnome dijelu sata što je vidljivo u tablici 9., prilikom kviza, tj. prepoznavanja pjesmica, bili nezaposleni. Dok su učenici 1. razreda slušali i zapisivali naslove pjesmica, učenici 4. razreda bili su bez zadatka. Iako je u teorijskom dijelu naglašeno da niti jedan učenik u niti jednom trenutku ne smije biti bez zadatka, u praksi vidimo da to svaki put nije tako. Uočeno je da je središnja, glavna aktivnost bilo slušanje glazbe što je u skladu s provedbom otvorenog modela nastave glazbe.

Tablica 10. Drugi praćeni sat glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: <i>Zvončić u proljeće</i> / Richard Rodgers: <i>DO-RE-MI</i>		15.03.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - direktan rad s 1. razredom – razgovor o proljeću (Koji je dan? Koji je datum? Ime mjeseca, promjene u prirodi, proljetnice. Kada počinje proljeće? Računaju koliko je još dana do proljeća.) (8 min) - razgovor se odužio jer je učiteljica na sve načine pokušavala iz učenika izvući ime jedne proljetnice - zvončića kojeg se učenici nisu mogli sjetiti - učenici 4. razreda ne rade ništa - povremeno ih učiteljica uključuje ukoliko učenici prvoga razreda ne znaju odgovor na postavljeno pitanje 	
Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - učenici 4. razreda rade indirektno - dobili su zadatak na svoje papire nacrtati proljetnice - i dalje direktan rad s učenicima 1. razreda - usvajanje nove pjesmice <i>Zvončić u proljeće</i> - slušanje pjesmice na cd-u (2 min) - razgovor o pjesmi i interpretacija (6 min) - čitanje pjesmice - učiteljica čita tekst, učenici 	

Završni dio sata	<p>prate, a zatim čitaju zajedno s učiteljicom (5 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušanje pjesmice (2 min) - učenici za sljedeći sat trebaju naučiti tekst pjesmice - pjesmica će se usvajati tek na idućem satu - učenici 1. razreda imaju zadatak crtati proljetnice iz pjesmice na papir - direktan rad s učenicima 4. razreda - razgovor o notama, glazbenoj abecedi i objašnjavanje solmizacije, pjevanje iste (5 min) - usvajanje nove pjesmice <i>DO-RE-MI</i> (učenicima je pjesmica poznata zbog prošlogodišnje kombinacije s četvrtim razredom) - slušanje na cd-u (2 min) - čitanje teksta, učiteljica čita zajedno s učenicima, zatim recitiranje teksta (4 min) - pjevanje pjesmice (6 min) - pjevanje pjesme uz oponašanje instrumenata koje čuju (3 min) - crtanje podsjetnik na pjesmicu na papire - ponovno slušanje pjesmice s prvim razredom (2 min)
------------------	--

I na ovome je satu uočen problem nezaposlenosti učenika. Tijekom cijelog uvodnog dijela učiteljica je zanemarila učenike četvrtog razreda, uključivala ih je jedino kada učenici prvog razreda nisu znali odgovor na neko postavljeno pitanje. Uvodni dio sata i razgovor se odužio, kao što je već spomenuto, jer je učiteljica na sve načine navodila učenike da se prisjete imena

jedne proljetnice, zvončića, što učenici nisu uspjeli. Etape direktne i indirektne nastave nisu bile dobro usklađene, dok je učiteljica s učenicima prvog razreda obrađivala novu pjesmicu učenici četvrtog razreda imali su zadatak crtati proljetnice što su brzo napravili i ostatak vremena nisu ništa radili. Na ovome satu središnja aktivnost bila je pjevanje. Pjesmice su se usvajale bez pratnje nekog instrumenta, već uz cd-uređaj. Uočeno je da učiteljica s prvim razredom pjesmice obrađuje na način da na jednom satu poslušaju pjesmicu, pročitaju tekst i razgovaraju o njemu, a tek na idućem satu pjesmicu usvajaju. Ovakav način usvajanja pjesmice ne pronalazi se u teoriji. S učenicima četvrtog razreda pjesmica je usvajana po sluhu.

Tablica 11. Treći praćeni sat glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

Nastavna jedinica: <i>Zvončić u proljeće</i> / Richard Rodgers: <i>DO-RE-MI</i> / Ludwig van Beethoven: <i>Ptičja tuga</i>		29.03.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - provjera zadaće - učenici su trebali izabrati jedan instrument, nacrtati ga ili zalijepiti fotografiju u bilježnicu te napisati nekoliko rečenica o njemu (4 min) - učenici su 3 minute bez ikakvog zadatka - razgovor o praznicima, nevezano za nastavu glazbene kulture (3 min) 	
Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - 4. razred indirektno - na papire crtaju pisanice i simbole Uskrsa 	

<p>Završni dio sata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 1. razred direktno –pjevanje pjesme <i>Zvončić u proljeće</i> (4 min) - ocjenjivanje pjevanja (6 min) - učenici 4. razreda 3 min ništa ne radi - učenici 4. razreda ponavljaju pjesmu pred ocjenjivanje (2 min) - za to vrijeme i za vrijeme ocjenjivanja pjevanja 1. razred crta motive Uskrsa - ocjenjivanje učenika 4. razreda - pjevanje pjesme <i>DO RE MI</i> (10 min) - učiteljica unosi ocijene, a učenici još jednom zajedno pjevaju (2 min) - razgovor o nacrtanom, a zatim o pticama (3 min) - slušanje skladbe <i>Ptičja tuga</i> postupkom aktivnog slušanja - oba razreda (2 min) - prvo slušanje bez zadatka - učenici u drugom slušanju imaju zadatak odgonetnuti o kojoj ptici je riječ (2 min) - slušanje skladbe i određivanje ugođaja, tempa, dinamike (2 min) - učiteljica učenicima prepričava tekst skladbe tj. o čemu se pjeva (1 min) - učiteljica podatke o skladbi piše na ploču, a učenici u svoje bilježnice (3 min)
-------------------------	--

Kao i na prethodnim satima i na ovome je satu uočen problem nezaposlenosti učenika.

Tablica 12. Četvrti praćeni sat glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

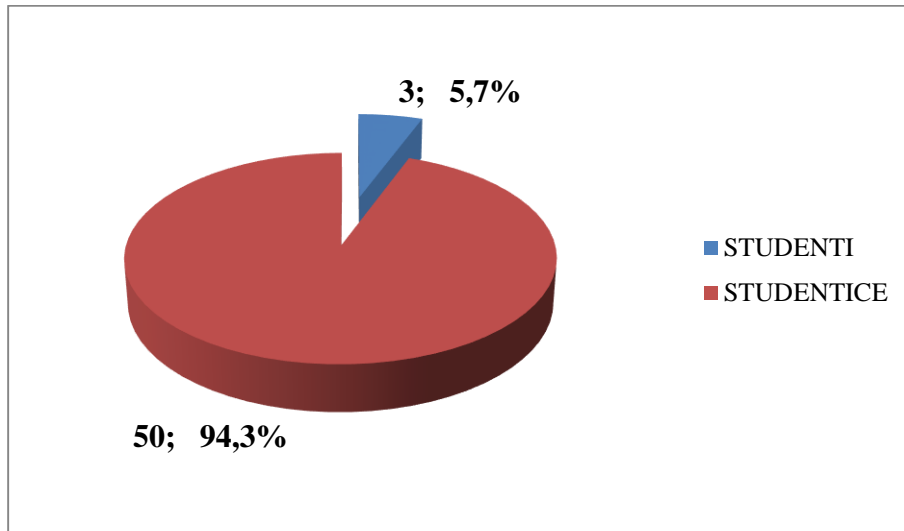
Nastavna jedinica: <i>Majka</i> / Felix Mendelssohn: <i>Svadbena koraćnica-</i>		10.05.2016.
Nastavne metode:	demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe	
Oblici rada u nastavi:	frontalni, individualni, grupni rad	
Nastavna sredstva i pomagala:	udžbenik, ploća, kreda, cd, cd-uređaj	
Tijek nastavnog sata		
Uvodni dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - direktan rad s 1. razredom, 4. razred završava rješavanje pisane provjere iz Matematike - 1. razred - provjera naućenih rijeći pjesmice <i>Majka</i> (2 min) - slušanje pjesmice i zajednićko recitiranje teksta - ućenici uglavnom nisu naućili (5 min) 	
Središnji dio sata	<ul style="list-style-type: none"> - 4. razred - koji su završili rješavanje pisane provjere imaju zadatak ispisati na papir rijeći vezane uz središnju temu ljepota hrvatskoga jezika (zastarjelice, rijeći koje nisu u stalnoj upotrebi... neglazbena aktivnost) - ućenici 1. razreda – pjevaju pjesmicu –ućenici 4. razreda se ukljućuje (10 min) - kada su završili, ućenici 4. razreda ponavljaju rijeći prethodno naućene pjesmice - ućenici 1. razreda na listove, na kojima crtaju asocijacije na pjesmice i skladbe, trebaju napisati nekoliko matematićkih zadataka 	

Završni dio sata	<p>(neglazbena aktivnost)</p> <ul style="list-style-type: none"> - provjera što su učenici 4. razreda napisali (3 min) - učenici 4. razreda recitiraju pjesmicu 2 i 2 su 4 (6 min) - slušanje pjesmice (2 min) - pjevanje, uključuju se i učenici 1. razreda (5 min) - ispitivanje pjevanja pjesmice <i>Mama</i> za ocjenu (koji su ostali dužni) (4 min) - direktan rad s oba razreda - slušanje skladbe <i>Svadbena koračnica</i> Felixa Mendelssohna, postupkom aktivnog slušanja - (2 min) - prvo slušanje bez zadatka - ponavljanje tempa i dinamike i određivanje istih u skladbi (2 min) - određivanje ugođaja i instrumenata (2 min) - učiteljica podatke zapisuje na ploču, a učenici u svoje bilježnice
------------------	--

Nakon sustavnog promatranja sati u kombiniranom razrednom odjelu zaključeno je da se slušanju glazbe pridaje dosta važnosti i pozornosti što je pozitivno jer ovo nastavno područje je jedino obvezno provoditi. Skladbe se slušaju postupkom aktivnog slušanja i uvijek oba razreda slušaju istu skladbu. Prilikom pjevanja svaki razred pjeva svoje pjesmice, no uvijek se uključuju u pjevanje onog drugog razreda. Od glazbenih igara, na jednom satu viđen je glazbeni kviz. Glazbenom stvaralaštvu i sviranju nije bilo niti traga za razliku od nastave u čistom odjelu. uočeno je da je na nastavi glazbene kulture bilo puno neglazbenih aktivnosti poput crtanja, pisanja i sl.

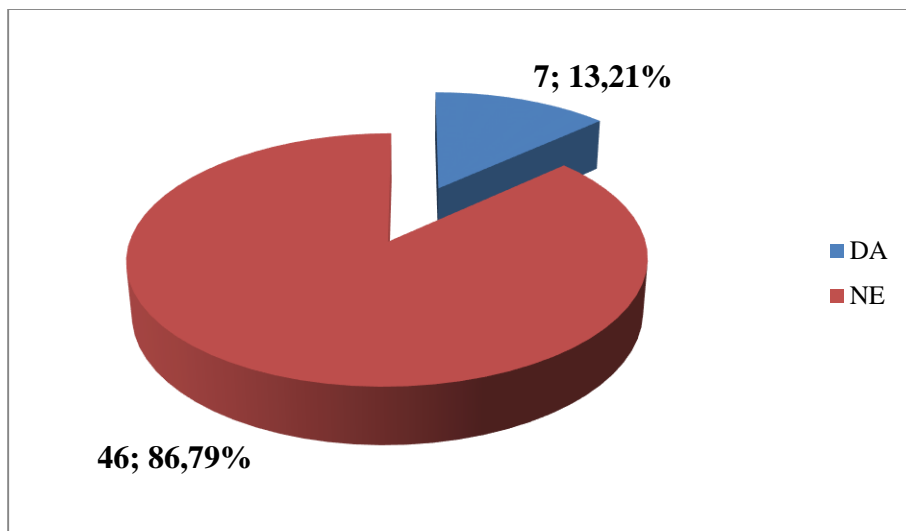
5.2. Anketni upitnik

Anketni upitnik ispunilo je 3 studenta i 50 studentica, što je ukupno 53 ispitanika (N=53). Od ukupnog broja ispitanika 27 pohađa četvrtu godinu studija (2 studenta i 25 studentica) i 26 petu godinu studija (1 student i 25 studentica). Na grafu 1. prikazan je ukupan omjer broja studenata i studentica uključenih u istraživanje iz čega je vidljivo da je, 94.3 % ispitanika bilo je ženskoga, a 5.7% muškoga spola.

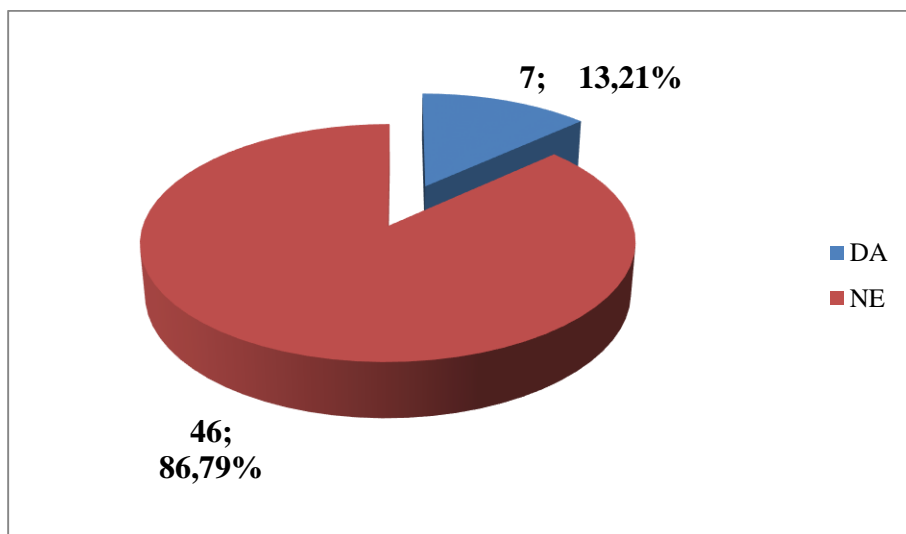
Graf 1. Omjer studenata i studentica uključenih u istraživanje

Studentima je postavljeno nekoliko pitanja vezanih uz kombinirani razredni odjel kako bi se utvrdilo njihovo poznavanje i razumijevanje istog. Na grafu 2. prikazan je odgovor na pitanje *Jeste li tijekom primarnog obrazovanja pohađali nastavu u kombiniranom razrednom odjelu?* Na ovo pitanje potvrdno je odgovorilo 7 studenata, tj. 13,21% ispitanika dok je negativno odgovorilo 46 studenata, tj. 86,79% ispitanika.

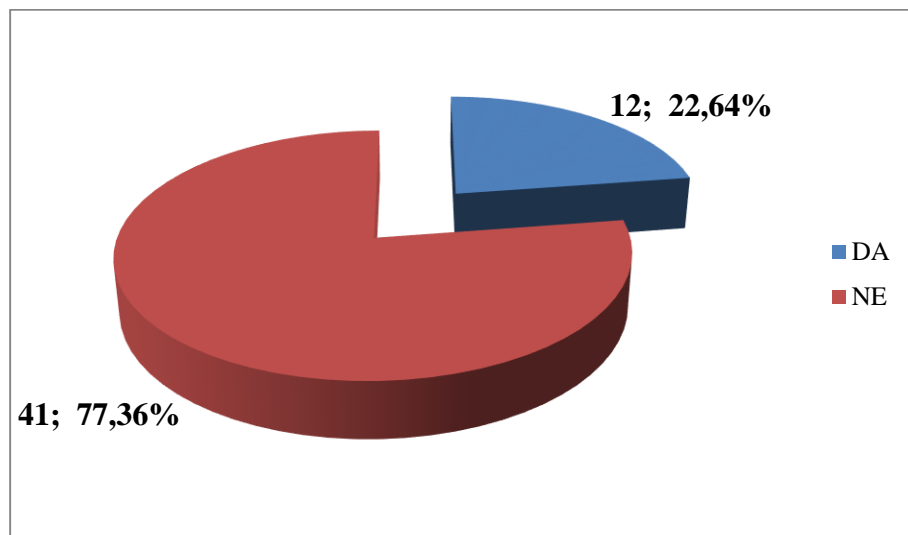
Graf 2. Pohađanje kombiniranog razrednog odjela

Na sljedeće pitanje, *Jeste li stručno-pedagošku praksu odrađivali u kombiniranom razrednom odjelu?* studenti su identično odgovorili kao i na prethodno pitanje. Potvrдно je odgovorilo 7 (13,21%) studenata, a negativno 46 (86,79 %) studenata, što je prikazano na grafu 3. Od 7 studenata koji su pohađali kombinirani razredni odjel njih četvero je i stručno-pedagošku praksu odrađivalo u kombiniranom razrednom odjelu. Ostalih troje studenata koji su pohađali stručno-pedagošku praksu u kombiniranom razrednom odjelu tijekom vlastitog obrazovanja nisu pohađali kombinirani razredni odjel.

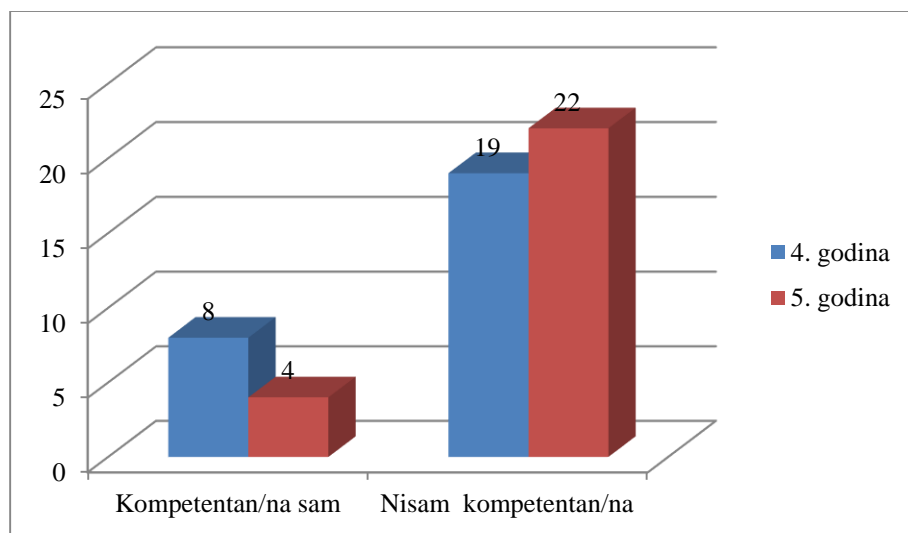
Graf 3. Stručno-pedagoška praksa u kombiniranom razrednom odjelu

Cilj je sljedećeg pitanja bila samoprocjena ispitanika o vlastitim kompetencijama za rad u kombiniranom razrednom odjelu. Samo 12 studenata smatra se dovoljno kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu što je samo potvrda toga što Bognar (1982) navodi da se o takvim razredima prilikom obrazovanja budućih učitelja dovoljno ne brine. Iz grafa 4. vidljivo je da se 77,36 % ispitanika, tj. 46 studenata ne smatra dovoljno kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu.

Graf 4. Procjena kompetentnosti za rad u kombiniranom razrednom odjelu

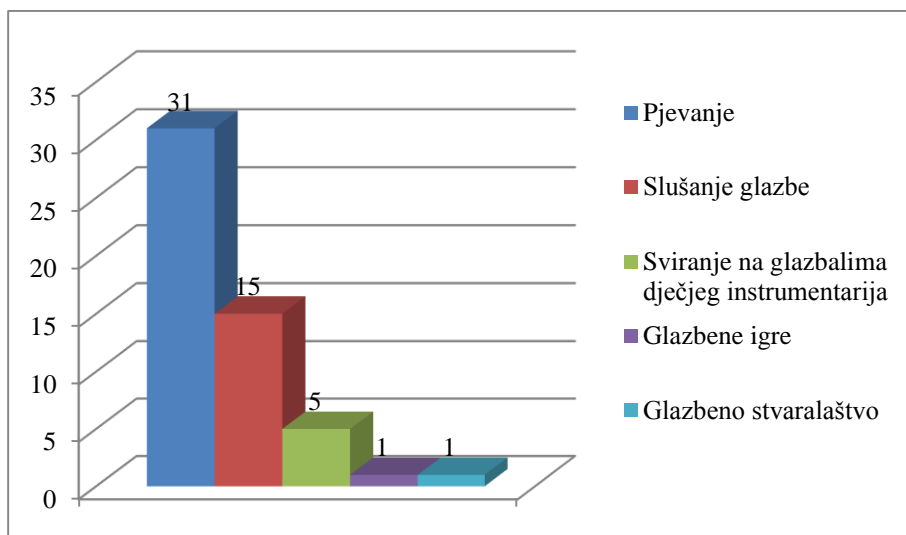
Uspoređujući studente četvrte i pete godine, iz grafa 5. vidljivo je da se studenti četvrte godine smatraju kompetentnijima za rad u kombiniranom razrednom odjelu od studenta pete godine. Od 8 ispitanika četvrte godine koji se smatraju dovoljno kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu 2 ispitanika su pohađala nastavu u kombiniranom razrednom odjelu dok su 3 ispitanika u kombiniranom razrednom odjelu odrađivala stručno-pedagošku praksu bez prethodnog pohađanja istog odjela. Ukupno, to je 5 studenata (60%) studenata četvrte godine koji su imali doticaj s radom u kombiniranom razrednom odjelu, a smatraju se dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave. Od 4 ispitanika pete godine koji se smatraju dovoljno kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu samo je 1 ispitanik (25%) pohađao nastavu u kombiniranom razrednom odjelu dok ostala 3 ispitanika nisu imala doticaj s radom u takvom odjelu. Mogući razlog toga što se više studenata četvrte godine smatra kompetentnima za izvođenje nastave u kombiniranom razrednom odjelu je, što je za razliku od pete godine, više studenata četvrte godine imalo doticaja s radom u kombiniranom razrednom odjelu.

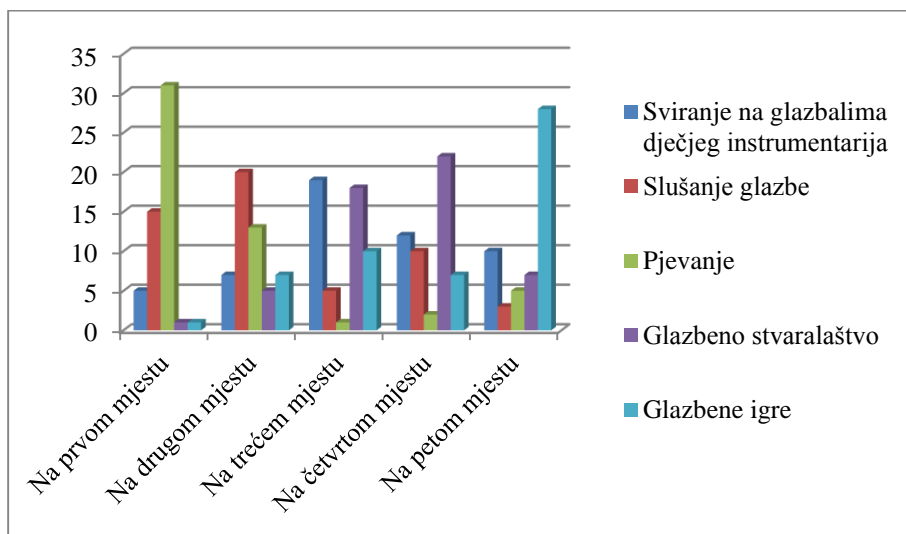
Graf 5. Usporedba kompetentnosti studenata 4. i 5. godine

U četvrtome su pitanju studenti trebali rangirati glazbene aktivnosti (sviranje na glazbalima dječjeg instrumentarija, slušanje glazbe, pjevanje, glazbeno stvaralaštvo, glazbene igre) prema važnosti, koristeći brojeve od 1 do 5. Uz aktivnost koju smatraju najvažnijom studenti su trebali upisati broj 1, a uz aktivnost koju smatraju manje važnom broj 5. Iz grafa 6. je vidljivo da je studentima prema važnosti na prvom mjestu glazbena aktivnost pjevanje, na prvo mjesto pjevanje je prema važnosti svrstao 31 ispitanik, tj. 58,49% od ukupnog broja ispitanika. Zatim na drugom mjestu je slušanje glazbe koje bi zbog provođenja otvorenog modela nastave glazbe trebalo ipak biti na prvom mjestu. Na prvo je mjesto slušanje glazbe rangiralo samo 14 studenata (26,41%), a na drugo 20 studenata (37,73%) što je vidljivo na grafu 7. Treće po važnosti za studente je sviranje na glazbalima dječjeg instrumentarija (35,84%), no iz grafa 6. vidljiva je mala razlika između sviranja i slušanja glazbe (37,73%). Na četvrtom je mjestu dječje stvaralaštvo (41,50%), a najmanje važnom aktivnošću studenti smatraju glazbene igre (52,83%). U istraživanju *Kompetencije učitelja za poučavanje glazbe na primarnom stupnju obrazovanja* koje je Svalina provela 2015. godine od učitelja iz Osječko-baranjske županije tražila je da rangiraju iste aktivnosti. Dobiveni rezultati ne razlikuju se puno u odnosu na odgovore studenata. Učitelji su navedene glazbene aktivnosti rangirali na sljedeći način: na prvom mjestu po važnosti za učitelje je pjevanje, na drugom slušanje glazbe, na trećem glazbene igre, na četvrtom sviranje na glazbalima dječjeg instrumentarija i na posljednjem mjestu glazbeno stvaralaštvo. Razlika u odgovorima učitelja i studenata je u posljednja tri mjesta, studenti smatraju da je važnije sviranje

na glazbalima dječjeg instrumentarija, a učiteljima su važnije glazbene igre. Studentima je pak važnije glazbeno stvaralaštvo od glazbenih igara.

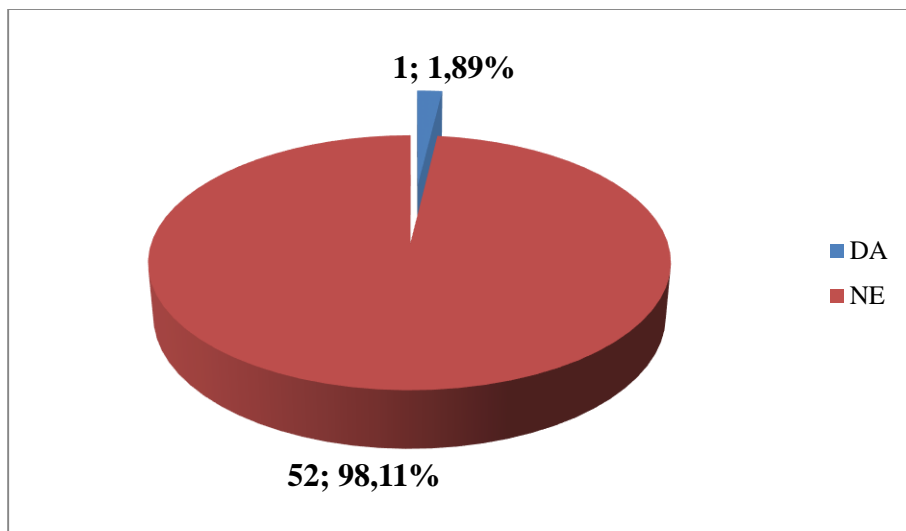

Graf 6. Glazbene aktivnosti prema važnosti

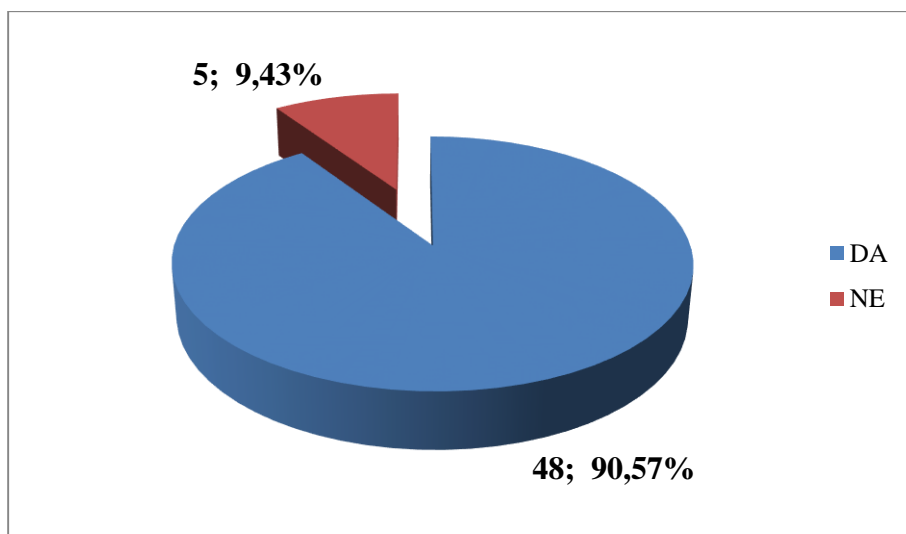
Graf 7. Glazbene aktivnosti prema mjestu rangiranja

Sljedeće pitanje glasillo je: *Smatrate li da neku od navedenih aktivnosti nije potrebno provoditi u školi?* Samo je jedan student na ovo pitanje odgovorio pozitivno i smatra da u nastavi nije potrebno provoditi glazbene igre. Kao što je vidljivo iz grafa 8., 98,11% ispitanika smatra da je sve navedene aktivnosti potrebno provoditi.

Graf 8. Potreba provedbe prethodno navedenih aktivnosti

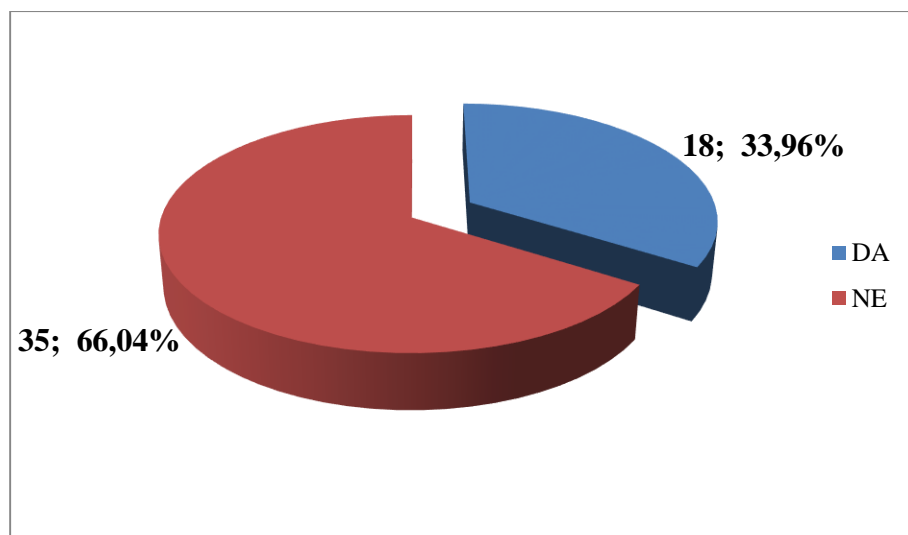
U sljedećem su pitanju studenti trebali navesti smatraju li se dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture. Na ovo je pitanje odgovorilo potvrdno 48 studenata (90,57%), tj. smatraju se dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture dok se 5 studenata (9,43%) ne smatra dovoljno kompetentnima.

Graf 9. Procjena kompetentnosti za izvođenje nastave glazbene kulture

Nakon što su naveli svoje mišljenje o kompetentnosti za izvođenje nastave glazbene kulture, u sljedećem pitanju studenti su trebali navesti smatraju li se dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu. Iz grafa 9. možemo

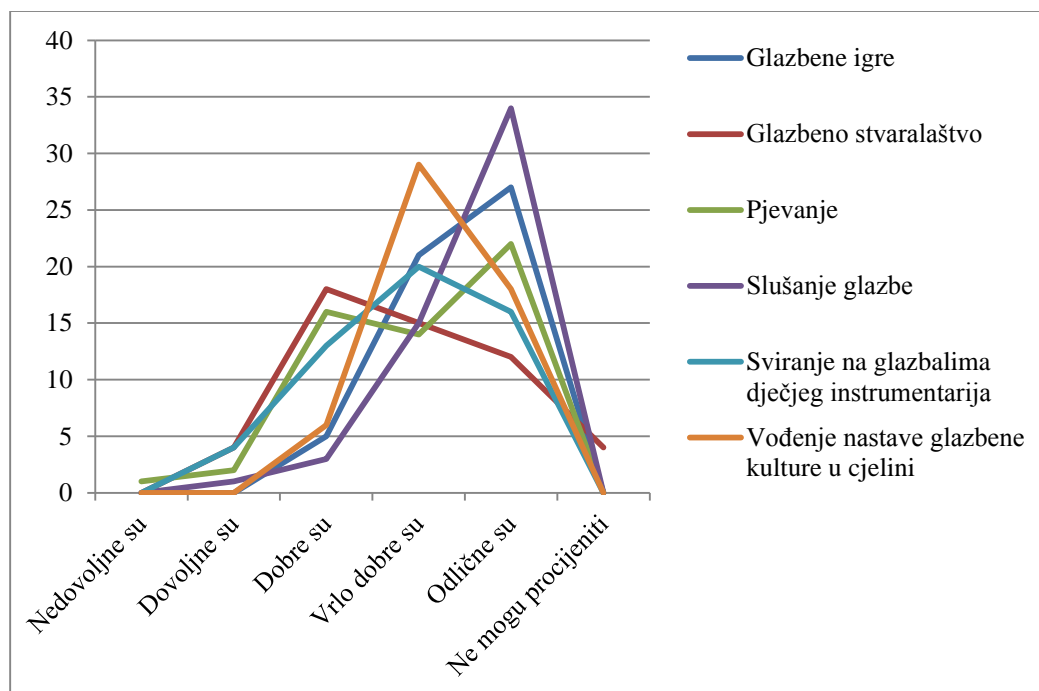
vidjeti da se 90,57% studenata smatra kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture dok iz grafa 10. vidimo da je procjena studenata o kompetentnosti za izvođenje nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu znatno manja. Samo 18 studenata (33,96%) navelo je da se smatra dovoljno kompetentnima dok se 35 studenata (66,04%) ne smatra dovoljno kompetentnima za izvođenje navedene nastave. Od 18 studenata koji su naveli da se smatraju dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu polovica je na neki način sudjelovala u radu navedenog odjela. Opet je veći broj studenata četvrte godine koji se smatraju kompetentnima za izvođenje navedene nastave. Samo jedan student pete godine koji je pohađao kombinirani razredni odjel smatra se dovoljno kompetentnim za rad u istom dok je sa četvrte godine pet studenata (2 koji su pohađali kombinirani razredni odjel i 3 koji su odrađivali stručno-pedagošku praksu u kombiniranom razrednom odjelu bez prethodnog pohađanja istog). Od 18 studenata koji su naveli da se smatraju dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbe u kombiniranom razrednom odjelu, njih 10 je ranije navelo da se smatra kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu dok je 8 ispitanika ranije navelo da se ne smatra dovoljno kompetentnima. Mogući uzrok tome je što se nastava glazbene kulture istovremeno provodi sa svim razredima u kombinaciji pa je organizacija i rad jednostavniji.

Graf 10. Procjena kompetentnosti za izvođenje nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

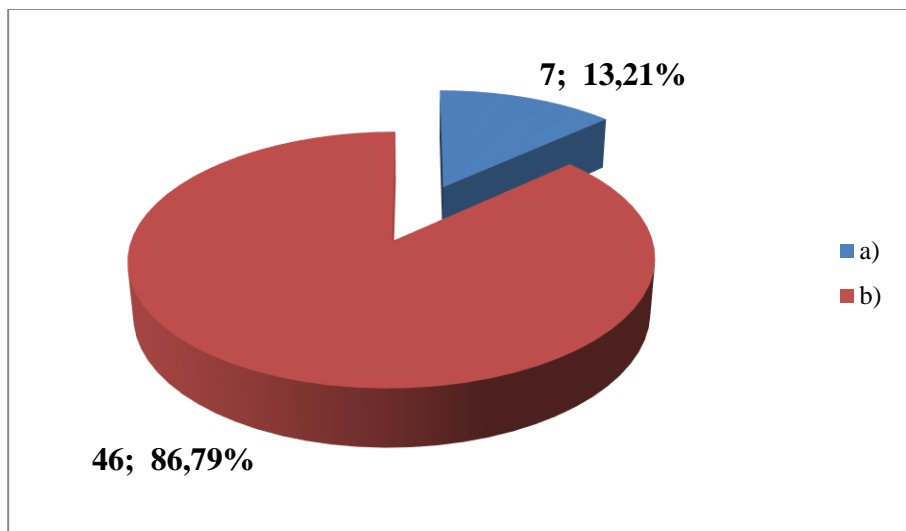
U sljedećem pitanju studenti su na skali od pet stupnjeva trebali procijeniti vlastite kompetencije za pojedina glazbena područja te za izvođenje nastave glazbene kulture u cjelini. Iz

grafa 11. možemo vidjeti da studenti najbolje procjenjuju svoje kompetencije za izvođenje slušanja glazbe, dok najslabije procjenjuju kompetencije za izvođenje glazbenog stvaralaštva. 34 studenta (64,15%) smatra da su njihove kompetencije za izvođenje nastavnog područja slušanje glazbe odlične, 15 studenata (28,30%) smatra da su vrlo dobre, 3 studenta (5,66%) smatraju da su dobre te jedan student (1,88%) da su dovoljne. Polovina od ukupnog broja studenata (50,94%) smatra odličnima svoje kompetencije za izvođenje glazbenih igara. Nadalje, 22 studenta (41,50%) smatra odličnim svoje kompetencije za izvođenje nastavne aktivnosti pjevanja, a gotovo trećina studenata (30,18%) smatra odličnim svoje kompetencije za izvođenje sviranja na glazbalima dječjeg instrumentarija. Studenti najlošije procjenjuju svoje kompetencije za izvođenje glazbenog stvaralaštva. Samo 12 studenata (22,64%) smatra da su njihove kompetencije za glazbeno stvaralaštvo odlične, 15 studenata (28,30%) navodi da su vrlo dobre, 18 studenata (33,96%) da su dobre, 4 studenta (7,54%) da su dovoljne, a 4 studenta (7,54%) ne može procijeniti. Od svih navedenih aktivnosti samo jedan ispitanik smatra svoje kompetencije nedovoljnima i to za nastavno područje pjevanje. Što se tiče izvođenja nastave glazbene kulture u cjelini 18 studenata (33,96%) smatra svoje kompetencije odličnima, 29 studenata (54,71%) vrlo dobrima i 6 studenata (11,32 %) dobrima. U svojem istraživanju Svalina (2015) je također procjenjivala kompetencije učitelja za izvođenje pojedinih glazbenih aktivnosti. Za razliku od studenata koji se smatraju najkompetentnijima za izvođenje slušanja glazbe, učitelji (49%) su procijenili da su najbolje kompetentni za izvođenje pjevanja, a zatim i slušanja (46,8%). I studenti i učitelji svoje kompetencije za izvođenje nastave glazbene kulture u cjelini smatraju vrlo dobrima.

Graf 11. Procjena kompetencija za pojedine glazbene aktivnosti

U posljednja četiri pitanja koja su se odnosila na provedbu nastave glazbene kulture, tj. nastavnih područja glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda studenti su zaokruživali ponuđene odgovore. Na prvo takvo pitanje koje je glasilo, *Nastavu glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodio/la bih na sljedeći način*, studenti su imali dva ponuđena odgovora: *a) dok s učenicima 1. razreda provodim sat glazbene kulture, učenici 4. razreda imaju neki drugi nastavni predmet i obrnuto*, *b) nastavu glazbene kulture provodim istovremeno s oba razreda*. Iz grafa 12. vidimo da gotovo većina studenata, njih 46 (86,79%), smatra da nastavu glazbene kulture treba provoditi istovremeno s oba razreda dok 7 studenata (13,21%) smatra da nastavu glazbene kulture treba provoditi posebno sa svakim razredom. Iz iskustva stečenog na stručno-pedagoškoj praksi i prateći nastavu u kombiniranom razrednom odjelu u svrhe ovog diplomskog rada, nastava glazbene kulture uvijek se istovremeno održavala s oba razreda.

Graf 12. Način provođenja nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu

Sljedeće pitanje glasillo je, *Nastavno područje pjevanje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodio/la bih na sljedeći način*, a studenti su imali pet ponuđenih odgovora koji su, kao i rezultati, prikazani u tablici 13. Studenti su svoje odgovore trebali obrazložiti.

Tablica 13. Provođenje nastavnog područja pjevanje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda

Nastavno područje pjevanje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodio/la bih na sljedeći način:		
Ponuđeni odgovori:	Broj odgovora	Postotak
a) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje pjevanje, učenici 4. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje....)	16	30,18%
b) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje pjevanje, učenici 4. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...)	30	56,60 %
c) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje pjevanje, učenici 4. razreda ne rade ništa	0	0,00%
d) nastavno područje pjevanje provodim istovremeno i s učenicima 1. i 4. razreda pjevajući iste pjesme	6	11,32%
e) nešto drugo	1	1,88%

Više od pola ukupnog broja ispitanika (56,60 %) navodi da bi nastavno područje pjevanje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodili tako da dok učenici 1. razreda pjevaju, učenici 4. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...). Kao razlog izbora ovoga odgovora navode sljedeće:

„Dok učenici prvog razreda pjevaju, četvrti razred bi pisao glazbeno pismo pjesmice koju su radili.“

„Možemo obrađivati istu pjesmu s oba razreda tako da je prilagodimo ciljevima i jednog i drugog razreda. Dok prvi razred pjeva, četvrti može izvoditi ritam iste pjesme.“

„To mi se čini najpraktičnije.“

„Dok učenici prvog razreda pjevaju, učenici četvrtog razreda mogu raditi druge aktivnosti i igre koje ne ometaju učenike prvog razreda.“

„Ako je već tako moguće, učenici oba razreda bi radili glazbene aktivnosti.“

Prateći nastavu glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda uočeno je da se nastavno područje pjevanje provodi uglavnom istovremeno s oba razreda, ponekad učenici 1. razreda pjevaju pjesmu koja je predviđena za 4. razred, a ponekad je obratno. Ovakav način provođenja navedenog nastavnog područja, kao što se vidi iz tablice 13., provodilo bi samo 6 studenata, tj. 11,32% ispitanika. Oni su svoj odgovor obrazložili na sljedeći način:

„Pjevanje je aktivnost koju mogu svi zajedno izvoditi i daje više mogućnosti pjevanja po grupama (npr. kanon).“

„Učenici bi pjevali iste pjesme samo bi zadatke imali drugačije, npr. četvrtom razredu bi dozvolila „lupkanje“ ritma metra, a prvom razredu ne jer to još ne znaju.“

„Smatram kako odabir pjesmica od prvog do četvrtog razreda nije tako jako bitan te mogu pjevati istu pjesmu svi učenici.“

Sljedeće se pitanje odnosilo na provedbu nastavnog područja slušanje i upoznavanje glazbe u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda. Studenti su kao i u prethodnom pitanju imali

ponuđenih pet odgovora od kojih su trebali zaokružiti jedan te ga obrazložiti. Ponuđeni odgovori i rezultati prikazani su u tablici 14.

Tablica 14. Provođenje nastavnog područja slušanje i upoznavanje glazbe u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda

Nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodio/la bih na sljedeći način:		
Ponuđeni odgovori:	Broj odgovora	Postotak
a) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe, učenici 4. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje....)	22	41,50%
b) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe, učenici 4. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...)	13	24,52 %
c) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe, učenici 4. razreda ne rade ništa	1	1,88%
d) nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe provodim istovremeno i s učenicima 1. i 4. razreda pjevajući iste pjesme	16	30,18%
e) nešto drugo	1	1,88%

Kao što se vidi iz tablice 14., 22 studenta (41,50%) odlučilo se za odgovor a), nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe provodili bi u navedenom razredu tako da dok bi s jednim razredom radili slušanje glazbe, drugi bi razred radio neglazbene aktivnosti poput crtanja i pisanja. Razlozi izbora ovoga odgovora su sljedeći:

”Zato što je bitno da bude tišina dok se sluša kako bi se učenici mogli koncentrirati na sastavnice, a opet da učenici četvrtog razreda nešto rade.”

“Da učenici četvrtog razreda ne ometaju učenike prvog razreda.”

“Ne bih kombinirala glazbene aktivnosti da se učenici međusobno ne bi ometali.”

Promatrajući nastavu glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe uvijek se provodilo istovremeno s oba razreda. Na jednom bi se satu obrađivala skladba predviđena za prvi razred, a na sljedećem skladba predviđena za četvrti razred. Učenici su aktivno slušali glazbu te su imali zadatke, određivanje tempa, dinamike, ugođaja i izvođača. Nakon zajedničkog slušanja skladbe, učiteljica bi direktno radila s oba razreda te metodom razgovora dolazila do odgovora na postavljene zadatke. Kao što je vidljivo iz tablice 14. ovakav način provođenja nastavne aktivnosti slušanje i upoznavanje glazbe provodilo bi 16 (30,18%) studenata. Obrazloženja koja navode za odabir ovoga odgovora su sljedeća:

“Slušanje skladbi nikome ne škodi, samo će ih znati bolje prepoznati.”

“Učenici će imati različite, kreativnije odgovore.”

“Slušamo isto, ali su zadaci različiti.”

Posljednje pitanje u anketnom upitniku odnosilo se na provođenje nastavnog područja sviranje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda. Kao i u prethodna dva pitanja, studentima je bilo ponuđeno pet odgovora od kojih su trebali odabrati jedan te ga obrazložiti. Ponuđeni odgovori i rezultati su prikazani u tablici 15.

Tablica 15. Provedba nastavnog područja sviranje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda

Nastavno područje sviranje u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodio/la bih na sljedeći način:		
Ponuđeni odgovori:	Broj odgovora	Postotak
a) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje, učenici 1. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje....)	22	41,50%
b) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje, učenici 1. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...)	18	33,96 %
c) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje, učenici 1. razreda ne rade ništa	0	0,00%

d) nastavno sviranje provodim istovremeno i s učenicima 1. i 4. razreda	12	22,64%
e) nešto drugo	1	1,88%

Ponuđeni su odgovori isti kao i u prethodna dva pitanja. Kao što je vidljivo u tablici 15. najviše studenata (41,59%) je odabralo odgovor a) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje učenici 1. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje...) Obrazloženja odabira ovoga odgovora su sljedeća:

„Jer prvi razred u drugim aktivnostima zahtjeva direktno vođenje.“

„Tako učenici prvoga razreda ne ometaju četvrti razred kojima je potrebna tišina kako bi svirali ili slušali sviranje.“

Tijekom praćenja nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda niti na jednom satu nije provedena nastavna aktivnost sviranje stoga nije moguća usporedba ponuđenih odgovora studenata s provođenjem aktivnosti promatrane u nastavi. Odgovor pod a) smatra se neopravdanim jer podržava neglazbene aktivnosti kojih na satu glazbene kulture ne bi trebalo biti.

6. ZAKLJUČAK

Ovime se diplomskim radom želio uočiti način provođenja nastave glazbene kulture u čistom i kombiniranom razrednom odjelu te ispitati kako studenti, budući učitelji, procjenjuju svoje kompetencije za izvođenje nastave glazbene kulture u čistom i kombiniranom razrednom odjelu.

Sustavnim je promatranjem uočeno da se nastava glazbene kulture u čistom i kombiniranom razrednom odjelu previše ne razlikuje iako se u čistom razrednom odjelu na jednom nastavnom satu realiziraju sadržaji predviđeni za jedan razred dok se u kombiniranom razrednom odjelu na jednom nastavnom satu realiziraju sadržaji predviđeni za dva razreda. U čistom je razrednom odjelu uočeno da je u nastavi glazbene kulture najzastupljenija aktivnost pjevanje, a u promatranom kombiniranom razrednom odjelu više se pozornosti pridaje slušanju glazbe što je u skladu s primjenom otvorenog modela. Problem koji se javlja kod organizacije rada u kombiniranom razrednom odjelu česta je nezaposlenost učenika te zastupljenost neglazbenih aktivnosti poput crtanja, pisanja, aktivnosti vezanih uz druge nastavne predmete i sl. U oba odjela pjevanje se usvaja po sluhu, a skladbe se slušaju postupkom aktivnog slušanja. Prilikom usvajanja pjesmice s prvim razredom u kombiniranom razrednom odjelu uočeno je da učiteljica radi prema „svojoj“ metodi. Na jednom nastavnom satu učenici slušaju pjesmicu, čitaju tekst i interpretiraju ga, a na idućem satu usvajaju melodiju pjesmice. Ovakva metoda nije viđena u literaturi.

Rezultati drugog dijela istraživanja uglavnom su potvrdili ranije navedene pretpostavke. Kao što je pretpostavljeno, manje od polovine ukupnog broja ispitanika, u ovom slučaju 7 (13,20%) studenata je pohađalo nastavu u kombiniranom razrednom odjelu ili odrađivalo stručno-pedagošku praksu u istom. Od ukupnog broja ispitanika (N=53) samo 12 (22,64%) smatra se dovoljno kompetentnima za rad u kombiniranom razrednom odjelu i uglavnom su to studenti koji su na neki način bili u doticaju s kombiniranim razrednim odjelom. Kao budući učitelji, ispitanici bi trebali tijekom studija steći između ostalih i glazbene kompetencije. Većina ispitanika, njih 48 što iznosi 90,56% od ukupnog uzorka, smatra da je te kompetencije i steklo te se smatra dovoljno kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture. Istraživanje je potvrdilo pretpostavku da se ispitanici smatraju kompetentnima za izvođenje nastave glazbene kulture, no ne dovoljno kompetentnima za izvođenje iste u kombiniranom razrednom odjelu.

Samo trećina ispitanika (33,96%) smatra da je stekla kompetencije za izvođenje nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu. Rezultati istraživanja pokazali su da se studenti četvrte godine u dvostruko većoj mjeri smatraju kompetentnijima od studenata pete godine, bez obzira na to je li riječ o kompetencijama za rad i izvođenje nastave glazbene kulture u čistom ili kombiniranom razrednom odjelu.

Literatura

1. Bežen, A., Jelavić, F., Kujundžić, N. i Pletenac, V. (1993). *Osnove didaktike*. Zagreb: Školske novine.
2. Bognar, L. (1982). *Rad u područnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Bognar, L. (1979). Osvremenjivanje rada u školama s kombiniranim odjeljenjima. *Život i škola*, 7-8, 383-391.
4. Đuranović, M., Klasnić, I. i Lapat, G. (2013). Pedagoške kompetencije učitelja u primarnom obrazovanju. *Život i škola*, 29, 34-44.
5. Hrvatić, N., i Piršl, E. (2005). Kurikulum pedagoške izobrazbe i interkulturalne kompetencije učitelja. *Pedagogijska istraživanja*, 2(2), 251-265.
6. *Izvedbeni plan nastave akademske 2015./2016. godine, Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, učiteljski studij*. Pribavljeno 23.06.2016. sa: <http://wt.foozos.hr/bolonjski-programi>
7. Lučić, K. i Matijević, M. (2004). *Nastava u kombiniranim odjelima: priručnik za učiteljice i učitelje*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Ljubetić, M. i Kostović Vranješ, V. (2008). Pedagoška (ne)kompetencija učitelj/ica za učiteljsku ulogu. *Odgojne znanosti*, 10(1), 209-230.
9. Martinović, V. i Vidulin, S. (2015). Umjetnička glazba i oblikovanje kulturnog identiteta učenika, *Školski vjesnik: časopis za pedagoška i školska pitanja*, 64(4), 573-588.
10. *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa.
11. Petrović, Đ. (2010). Poticanje kreativnosti u kombiniranom razrednom odjelu, *Život i škola*, 24(2), 56, 267-281.
12. Poljak, V., (1985). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
13. Rojko, P. (2012a). *Glazbeno-pedagoške teme*. Zagreb: Jakša Zlatar. Pribavljeno 21.03.2016. sa: [http://bib.irb.hr/datoteka/568399.Dr. Pavel Rojko - Glazbenopedagoske teme.pdf](http://bib.irb.hr/datoteka/568399.Dr._Pavel_Rojko_-_Glazbenopedagoske_teme.pdf)
14. Rojko, P. (2012b). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek. Pribavljeno 21.03.2016. sa:

[https://bib.irb.hr/datoteka/566005.ROJKO Metodika nastave glazbe. Teorijsko tematski aspekti.pdf](https://bib.irb.hr/datoteka/566005.ROJKO_Metodika_nastave_glazbe_Teorijsko_tematski_aspekti.pdf)

15. Rosandić, D., (2013). *Obrazovni kurikulumi, standardi i kompetencije*. Zagreb: prof. dr. sc. Dragutin Rosandić i Naklada Ljevak d.o.o.
16. Rosić, V. (2009). Obrazovanje učitelja i odgojitelja. *Metodički obzori*, 7-8, 19-32.
17. Radičević, B. i Šulentić Begić, J. (2010). Pjevanje u prvim trima razredima osnovne škole. *Život i škola*, 24, 243-252.
18. Sušac, T. (2013). Analiza uspješnosti učenika koji pohađaju nastavu u kombiniranim odjelima. *Život i škola*, 61(1), 153-162.
19. Svalina, V. (2015). *Kurikulum nastave glazbene kulture i kompetencije učitelja za poučavanje glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
20. Svalina, V. i Škojo, T. (2009). Nacionalni kurikulum i glazbeno obrazovanje budućih učitelja. *Tonovi*, 24(2), 54, 66-80.
21. Šulentić Begić, J. (2013). Kompetencije učitelja primarnoga obrazovanja za poučavanje glazbe. *Život i škola*, 29(1), 59, 252-269.
22. Šulentić Begić, J. (2012). *Otvoreni model glazbene nastave u praksi osnovne škole: (slušanje glazbe i pjevanje): metodički priručnik za učitelje i studente glazbene kulture, glazbene pedagogije i primarnog obrazovanja*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
23. Šulentić Begić, J. (2006). Primjena otvorenog modela nastave glazbe. *Život i škola*. 15-16, 97-104.
24. Šulentić Begić, J. (2016). *Primjena otvorenog modela nastave glazbe u prva četiri razreda osnovne škole: metodički priručnik za učitelje i studente primarnog obrazovanja, glazbene kulture i glazbene pedagogije*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
25. Šulentić Begić, J. (2010). Slušanje glazbe u osnovnoškolskoj nastavi. U A. Bene, *Suvremeni metodički izazovi - IV. International Scientific Conference* (429. – 441.) Subotica. Pribavljeno 21.03.2016. sa: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=475708>
26. Šuvar, V. (2011). Rad u kombiniranim razrednim odjelima. U A. Jurčević Lozančić, S. Opić 5. *Međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima* (415. – 426.) Zagreb: Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

27. Vidulin-Orbanić, S. i Terzić, V. Polazište i pristup pjevanju u općeobrazovnoj školi.
Metodički ogledi, 18(2), 137-156.

PRILOZI

Prilog 1. Istraživački dnevnik

PRAĆENJE NASTAVE GLAZBE U 2. RAZREDU

Prvi odgledani sat 25. veljače 2016. godine

Nastavna jedinica: *Mali ples*/ Nepoznati skladatelj: *Skarazula marazula*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, rad u paru, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: drveni štapići, udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj,

Uvodni dio sata: - nastavno područje: pjevanje, sviranje

Na početku sata učenici su dobili zadatak svatko za sebe ponoviti pjevanje pjesmice *Blistaj, blistaj*. Drugi je zadatak bio ponoviti sviranje ritma navedene pjesmice koristeći pri tome drvene štapiće. Za izvođenje su ove aktivnosti učenici imali 4 minute vremena. Nakon što su ponovili svatko za sebe, uz cd-uređaj ponovili su još jednom svi zajedno, a nakon toga slijedilo je ocjenjivanje. Ocjenjivanje je provedeno u parovima, jedan učenik je pjevao i svirao prvi dio pjesmice, a drugi učenik drugi dio. Prilikom ocjenjivanja učenici su u parovima stajali pred pločom i izvodili pjesmicu. Učenici su naučeni da sami procjenjuju svoje izvedbe i predlažu ocjene koje smatraju da su zaslužili. Često se ocjene učenika poklapaju s ocjenama koje učiteljica smatra da su zaslužili. Ocjenjivanje pjevanja i sviranja trajalo je 10 minuta.

Središnji dio sata: nastavno područje: pjevanje, elementi glazbene kreativnosti

Nakon ocjenjivanja pjevanja i sviranja, bez ikakvog uvoda ili motivacije, najavljeno je učenje nove pjesmice *Mali ples*. Učiteljica je učenike uputila na stranicu u udžbeniku na kojoj je napisan tekst pjesmice. Tekst je prvo pročitala učiteljica, a zatim su drugi put učenici čitali zajedno s učiteljicom. Nakon čitanja teksta slijedila je interpretacija. Učiteljica je učenicima postavljala pitanja vezana uz tekst pjesmice. Čitanje i interpretacija nove pjesmice trajalo je 5 minuta. Usvajanje pjesmice nije bilo popraćeno sviranjem na nekom instrumentu, već se za to

koristio cd-uređaj. Učenici su jednom poslušali pjesmicu, a zatim se krenulo na usvajanje. Pjesmica se usvajala po sluhu. Prvo su učenici usvajali pjesmicu dio po dio tako da je učiteljica pustila dio pjesmice s cd-a, a učenici su zatim taj dio ponavljali. Nakon toga pjesmicu su pjevali u cijelosti nekoliko puta. Usvajanje pjesmice trajalo je 10 minuta. Nakon što su usvojili tekst i melodiju pjesmice, učenici su usvajali plesne pokrete tj. koreografiju na naučenu pjesmicu koja je predložena u udžbeniku. Ovu aktivnost učenici su izvodili na praznom prostoru pri kraju učionice. Koreografiju su usvajali tako da su pratili što učiteljica radi i istovremeno izvodili isto. Koreografija je izvedena nekoliko puta, a usvajanje je trajalo 7 minuta.

Završni dio sata: nastavno područje: slušanje glazbe

Nakon usvojene koreografije učenici su se vratili na svoja mjesta i pripremili za slušanje skladbe. Učiteljica je najavila slušanje skladbe nepoznatog skladatelja, *Skarazula Marazula*, te naslov napisala na ploču. Slušanje skladbe provedeno je postupkom aktivnog slušanja. Prilikom prvog slušanja učenici nisu imali nikakav zadatak. Nakon prvog slušanja učiteljica je s učenicima razgovarala o tome kako im se skladba svidjela. Zatim su učenici dobili zadatak da prilikom drugog slušanja uoče kakav je tempo, dinamika i ugođaj u skladbi. Prije nego što je skladba reproducirana drugi put, ponovljene su definicije tempa i dinamike. Nakon drugog slušanja učenici su s učiteljicom odredili tempo, dinamiku i ugođaj. Učenici su zatim dobili zadatak za treće slušanje, određivanje instrumenata u skladbi. Nakon što su određeni i instrumenti koji se u skladbi pojavljuju još su jednom ponovljeni svi podaci. Nakon toga učenici su te podatke zapisali u svoje bilježnice, te ispod toga trebali nacrtati sebe i prijatelja kako plešu *Mali ples*. Aktivnost slušanja skladbe trajala je 10 minuta.

Drugi odgledani sat 31. ožujka 2016. godine

Nastavna jedinica: *Bingo*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj,

Uvodni dio sata: nastavno područje: slušanje glazbe

Na samom početku sata, dok se učiteljica pripremala za rad, učenici su 3 minute bili bez ikakvog zadatka. Na ovome satu provjeravalo se poznavanje skladbi. Učiteljica je reproducirala skladbe, a učenici su trebali prepoznati naziv skladbe, tempo, dinamiku, ugođaj i instrumente. Kada bi pustila skladbu i postavila pitanje učenici bi se javili ako znaju odgovor na postavljeno pitanje. Skladbe koje su korištene za provjeru su: *Meksički šešir*, *Bumbarov let*, *Ples sa sabljama*, *Menuet iz Male noćne muzike*, *Koračnica patuljaka*. Ova aktivnost potrajala je 20 minuta. Ovakav način ocjenjivanja je dosta težak jer ne postoji nikakav pisani zapis, učiteljica je morala pamtititi što je koji učenik rekao i koliko je znao. Prilikom ocjenjivanja učenici su opet sami sebi predlagali ocjene.

Središnji dio sata: nastavno područje: pjevanje

U nastavku sata uslijedilo je usvajanje nove pjesmice *Bingo*. Pjesmica je opet najavljena bez ikakvog uvoda ili motivacije. Učiteljica je kao i prethodni put uputila učenike na stranicu u udžbeniku na kojoj se nalazi tekst pjesmice. Pjesmicu je prvo pročitala učiteljica, a zatim su čitali i učenici. Nakon čitanja teksta slijedila je interpretacija. Učiteljica je postavljala pitanja vezana uz tekst pjesmice, a učenici su odgovarali na pitanja. Čitanje i interpretacija je trajalo 6 minuta. Učenici su pjesmicu prvo poslušali preko cd-uređaja, a zatim je slijedilo usvajanje. Pjesmica se usvajala po sluhu, učenici su prvo pjevali dio po dio, a zatim u cijelosti nekoliko puta. Usvajanje pjesmice *Bingo* trajalo je 8 minuta.

Završni dio sata: nastavno područje: elementi glazbene kreativnosti

Nakon što su usvojili tekst i melodiju pjesmice učenici su pjevali pjesmicu uz određene pokrete; pljesak, pucketanje prstima, udarac nogom. Budući da je ritam pjesmice brz, učenicima je bilo teško pohvatati kada trebaju upotrijebiti koji pokret. Fokusirajući se na pokrete kasnili su s pjevanjem za matricom. Ova je aktivnost trajala 8 minuta.

Treći odgledani sat 14. travnja 2016. godine

Nastavna jedinica: *Vučja želja*/Aram Hačaturijan: *Ples sa sabljama*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj,

Uvodni dio sata: nastavno područje: pjevanje

Na početku sata učenici su imali zadatak ponoviti naučenu pjesmicu *Ja imado (Slavonija)* nakon čega je slijedilo ocjenjivanje pjevanja. Učenicima je melodija ove pjesmice bila dosta teška i u većini slučajeva je učiteljica morala zajedno s učenikom započeti pjevati pjesmicu jer nisu pjevali pravu melodiju. Prilikom ocjenjivanja svaki je učenik pjevao sam. Ponavljanje i ocjenjivanje pjesmice trajalo je 16 minuta.

Središnji dio sata: nastavno područje: pjevanje

Nakon ocjenjivanja slijedilo je usvajanje nove pjesmice *Vučja želja*. Ovoga puta učiteljica je učenicima pripremila zagonetku čije je rješenje bio vuk. Učenici su odmah pogodili zagonetku, ali i naslov pjesmice koju će učiti. Učiteljica je s učenicima razgovarala o njihovim željama, a zatim su učenici iznosili pretpostavke o tome kakve bi želje mogao imati vuk. Razgovor je trajao 4 minute. Učiteljica je učenike uputila na stranicu u udžbeniku na kojoj se nalazi tekst pjesmice. Tekst je prvo pročitala učiteljica, a zatim su čitali i učenici zajedno s njom. Čitanje teksta je trajalo 3 minute. Nakon čitanja teksta slijedila je interpretacija. Učiteljica je postavljala pitanja, a učenici odgovarali. Zatim je učiteljica objašnjavala nepoznate riječi. Interpretacija je trajala 3 minute. Pjesmica se, kao i prethodnih sati, usvajala po sluhu uz korištenje cd-uređaja. Učenici su pjesmicu prvo poslušali, zatim su usvajali dio po dio, a onda i u cijelosti nekoliko puta. Usvajanje pjesmice trajalo je 12 minuta.

Završni dio sata: nastavno područje: slušanje glazbe

Nakon što su usvojili tekst i melodiju pjesmice učiteljica je najavila slušanje skladbe *Ples sa sabljama*. Ovu su skladbu učenici već slušali, a korištena je i u uvodnom dijelu sata prilikom provjere slušanja. Učenici su skladbu slušali dva puta. Prvi je put zadatak je bio odrediti tempo i dinamiku, a drugi put ugođaj i instrumente. Slušanje skladbe trajalo je 5 minuta.

Četvrti odgledani sat 21. travnja 2016. godine

Nastavna jedinica: *Gle, stiže svibanj*/ Thomas Morley: *Mjesec svibanj*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj,

Uvodni dio sata: nastavno područje: pjevanje

Na početku sata, dok se učiteljica pripremala za rad, učenici su 3 minute bili bez ikakvog zadatka. Ponovljena je pjesmica *Vučja želja* naučena na prethodnome satu. Pjevanje pjesmice trajalo je 4 minute.

Središnji dio sata: nastavno područje: pjevanje, slušanje glazbe

Učiteljica je s učenicima razgovarala o mjesecima u godini i nadolazećem mjesecu svibnju. Jedno od pitanja bilo je i koji je drugi naziv toga mjeseca, no učenici se nisu mogli sjetiti pa im je učiteljica rekla. Razgovor tj. uvod u usvajanje nove pjesmice *Gle, stiže svibanj* trajao je 4 minute. Učiteljica je učenike uputila na stranicu u udžbeniku na kojoj se nalazi tekst pjesmice. Tekst je prvo pročitala učiteljica, a drugi put su s njom čitali i učenici. Nakon čitanja teksta slijedila je interpretacija. Čitanje teksta i interpretacija je trajalo 5 minuta. Učenici su pjesmicu prvo poslušali preko cd-uređaja. Pjesmica se usvajala po sluhu, prvo dio po dio, a zatim u cijelosti nekoliko puta. Usvajanje pjesmice je trajalo 10 minuta. Nakon usvajanja teksta i melodije pjesmice, učenici su slušali skladbu *Mjesec svibanj*. Skladba je slušana postupkom aktivnog slušanja. Prilikom prvog slušanja učenici nisu imali nikakav zadatak. Nakon prvog

slušanja učiteljica je s učenicima razgovarala o tome kako im se skladba svidjela te im dala zadatak da prilikom drugog slušanja trebaju uočiti tempo i dinamiku. Prilikom trećeg slušanja učenici su imali zadatak odrediti ugođaj i instrumente. Nakon posljednjeg slušanja ponovljeni su svi podaci koje su učenici zapisali u svoje bilježnice. Dok su učenici zapisivali podatke učiteljica je skladbu pustila još jednom. Aktivnost slušanja skladbe trajala je 8 minuta.

Završni dio sata: nastavno područje: elementi glazbene kreativnosti

Pred kraj sata učenici su zajedno s učiteljicom osmišljavali koreografiju na naučenu pjesmicu *Gle, stiže svibanj*. Kada su osmislili koreografiju, uvježbali su ju nekoliko puta. Osmišljavanje i uvježbavanje koreografije je trajalo 10 minuta.

PRAĆENJE NASTAVE GLAZBE U KOMBINIRANOM RAZREDNOM ODJELU 1. I 4. RAZREDA

Prvi odgledani sat 8. ožujka 2016. godine

Nastavna jedinica: Vatroslav Lisinski: *Večer*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj

Uvodni dio sata: - nastavno područje: glazbene igre

Na samome početku sata, dok se učiteljica pripremala za rad, učenici su 3 minute bili bez zadatka. Učenici uz udžbenik iz glazbene kulture i bilježnicu imaju i papire koje nose na svaki sat. Na tim papirima za svaku naučenu pjesmicu i odslušanu skladbu učenici crtaju crtež koji ih podsjeća na određenu pjesmu ili skladbu. Učiteljica učenicima zadaje zadatak da pregledaju svoje crteže jer će imati kratak kviz u kojem će trebati prepoznavati pjesmice koje ona pusti. Zadatak se odnosi na oba razreda. Učiteljica pjesmice reproducira putem cd-uređaja, a učenici zapisuju naslove. Prvo reproducira za učenike 1. razreda, a zatim za učenike 4. razreda. Dok učenici prvog razreda slušaju svoje pjesmice i zapisuju naslove učenici četvrtog razreda su bez zadatka i obrnuto, dok učenici četvrtog razreda slušaju svoje pjesmice učenici prvog razreda su bez zadatka. Ovaj glazbeni kviz trajao je 15 minuta.

Središnji dio sata: - nastavno područje: slušanje

Središnja aktivnost ovoga sata bila je slušanje glazbe. Skladba se slušala postupkom aktivnog slušanja. Učiteljica je direktno radila s oba razreda, učenici su slušali istu skladbu. Skladba koja se slušala je *Večer Vatroslava Lisinskog*. Učiteljica na ploču zapisuje naslov skladbe i autora. Prilikom prvog slušanja, učenici nisu imali nikakav zadatak. Nakon prvog slušanja učiteljica s učenicima razgovara o dojmovima, kako im se skladba svidjela, a zatim se ponavljaju definicije tempa i dinamike. Zadatak za drugo slušanje je uočavanje tempa i dinamike skladbe. Nakon drugog slušanja učenici s učiteljicom kroz razgovor utvrđuju kakav je tempo i dinamika u

skladbi. Učiteljica te podatke zapisuje na ploču, a zatim učenicima zadaje zadatak za treće slušanje, uočavanje ugođaja i instrumenata u skladbi. Nakon slušanja utvrđuje se ugođaj i instrumenti, a učiteljica podatke također zapisuje na ploču. Učenici zatim sve podatke prepisuju u svoje bilježnice. Aktivnost slušanja glazbe trajala je 10 minuta, a prepisivanje podataka s ploče 5 minuta jer su učenici prvoga razreda još dosta spori. Nakon što su prepisali sve s ploče, učenici imaju zadatak na svoje papire nacrtati podsjetnik na odslušanu skladbu. Ova aktivnost trajala je 4 minute.

Završni dio sata: nastavno područje- pjevanje

Na kraju sata, učiteljica je s učenicima prvog razreda još jednom ponovila detalje o skladbi, a zatim su se do kraja sata pjevale naučene pjesmice prema izboru učenika. Oba razreda su zajedno pjevala pjesmice i prvog i četvrtog razreda. Ova aktivnost trajala je 8 minuta.

Drugi odgledani sat 15. ožujka 2016. godine

Nastavna jedinica: *Zvončić u proljeće*/ Richard Rodgers: *DO-RE-MI*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj

Uvodni dio sata:

Na početku sata učiteljica s učenicima prvog razreda radi direktno, a učenici četvrtog razreda nisu zaposleni nikakvim indirektnim radom. S učenicima prvog razreda učiteljica razgovara o proljeću. Postavlja im pitanja: koji je dan, koji je datum danas, kako se zove mjesec koji je trenutno, kojeg datuma počinje proljeće, učenici računaju koliko je još dana do proljeća, koje promjene uočavaju u prirodi, koje sve proljetnice znaju itd. Razgovor se odužio jer je učiteljica na sve načine pokušavala iz učenika izvući ime jedne proljetnice, zvončića, kojeg se učenici nisu mogli sjetiti. Razgovor je trajao 8 minuta.

Središnji dio sata: nastavno područje – pjevanje/ glazbeno pismo

Tek sada učenici četvrtog razreda dobivaju zadatak i to da na svoje papire nacrtaju proljetnice. S učenicima prvog razreda učiteljica radi direktno. Učenici prvog razreda usvajati će novu pjesmicu *Zvončić u proljeće*. Učiteljica učenicima reproducira pjesmicu preko cd-uređaja. Nakon što su poslušali pjesmicu učiteljica čita riječi, a učenici prate u svojim udžbenicima. Potom učenici zajedno s učiteljicom čitaju tekst pjesmice. Učiteljica zatim učenicima postavlja pitanja o pjesmici i objašnjava nepoznate riječi. Još se jednom sluša pjesmica. Čitanje pjesmice i interpretacija te slušanje trajalo je 15 minuta, za to vrijeme učenici četvrtog razreda su već nacrtali proljetnice te su neko vrijeme bili bez zadatka. Učenici prvoga razreda za idući sat trebaju naučiti tekst pjesmice i tek tada će se pjesmica usvajati. Učiteljica učenicima prvog razreda daje zadatak za indirektan rad, crtanje proljetnice na papir, a s učenicima četvrtog razreda prelazi na direktan rad. S učenicima četvrtog razreda učiteljica razgovara o notama koje poznaju, glazbenoj abecedi i solmizaciji. Učenicima objašnjava solmizaciju te zajedno pjevaju. Ova aktivnost trajala je 5 minuta. Razgovor i pjevanje solmizacije bio je uvod za usvajanje nove pjesmice *DO-RE-MI* koja je učenicima poznata zbog prošlogodišnje kombinacije s četvrtim razredom. Učenici pjesmicu prvo slušaju putem cd-uređaja. Učiteljica učenicima čita tekst, a zatim drugi put čitaju učenici zajedno s učiteljicom. Budući da je tekst pjesmice učenicima već poznat, učiteljica je tražila da ga svi zajedno recitiraju. Pjesmica se nije usvajala u dijelovima nego se odmah pjevala u cijelosti. Čitanje teksta i pjevanje je trajalo 12 minuta.

Završni dio sata: nastavno područje-pjevanje

Sljedeći zadatak bio je pjevanje pjesmice uz oponašanje instrumenata koje čuju, ovakav način pjevanja je učenicima bio zanimljiv i bili su uživljeni u pjevanje i oponašanje. Zatim su učenici četvrtog razreda prešli na indirektan rad, zadatak im je bio na papir nacrtati podsjetnik na naučenu pjesmicu. Učiteljica je s učenicima prvog razreda još jednom slušala pjesmicu, a učenici koji su znali pjesmicu od ranije su se uključivali u pjevanje. Navedene su aktivnosti trajale 5 minuta.

Treći odgledani sat 29. ožujka 2016. godine

Nastavna jedinica: *Zvončić u proljeće*/ Richard Rodgers: *DO-RE-MI*/ Ludwig van Beethoven: *Ptičja tuga*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj,

Uvodni dio sata:

Učenici su za domaću zadaću trebali izabrati jedan instrument, nacrtati ga ili zalijepiti fotografiju u bilježnicu te napisati nekoliko rečenica o njemu. Na početku sata učiteljica provjerava jesu li svi napisali domaću zadaću. Nakon provjere učenici su 3 minute bez zadatka jer je učiteljica nešto upisivala u e-dnevnik. Budući da su tek stigli s praznika učiteljica je s učenicima razgovarala o tome kako su praznike proveli, što je nevezano za nastavu glazbene kulture. Razgovor je trajao 3 minute.

Središnji dio sata: nastavno područje-pjevanje

Učenici četvrtog razreda dobili su zadatak za indirektan rad, na svoje papire nacrtati pisanice i simbole Uskrsa. S učenicima prvog razreda provodi se direktan rad. Učenici pjevaju pjesmicu *Zvončić u proljeće*. Za ovaj sat učenici su pjesmicu trebali naučiti pjevati jer će se ocjenjivati pjevanje. Ocjenjivanje se provodi tako da svaki učenik sam pjeva pjesmicu. Ocjenjivanje pjevanja je trajalo 6 minuta. Učenici četvrtog razreda su brzo nacrtali simbole Uskrsa te su dosta vremena samo sjedili bez zadatka. Učenici prvog razreda dobili su isti zadatak, nacrtati na svoje papire simbole Uskrsa. Učenici četvrtog razreda ponavljaju pjesmicu *DO-RE-MI* pred ocjenjivanje. Ocjenjivanje je provedeno tako da su posebno pjevali dječaci, a posebno djevojčice. Prilikom pjevanja učiteljica je dolazila do svakoga učenika i slušala pjevanje. Ocjenjivanje je trajalo 10 minuta. Dok je učiteljica unosila ocjene učenici su još jednom zajedno otpjevali pjesmicu.

Završni dio: nastavno područje – slušanje

Pred kraj sata učiteljica je s učenicima razgovarala o tome što su crtali, a zatim i o pticama. Učenicima je najavila slušanje skladbe *Ptičja tuga*. Naslov skladbe zapisala je na ploču. Skladba se slušala postupkom aktivnog slušanja. Prvo slušanje bilo je bez zadatka. U drugom slušanju učenici su trebali odgonetnuti o kojoj ptici je riječ u skladbi, a u trećem slušanju uočiti ugođaj, tempo i dinamiku. Kroz razgovor utvrđene su tražene komponente i podaci zapisani na ploču. Učiteljica je učenicima zatim prepričavala tekst iz skladbe tj. objašnjavala o čemu se pjeva. Učenici zatim podatke s ploče prepisuju u svoje bilježnice. Slušanje skladbe trajalo je 12 minuta.

Četvrti odgledani sat 10. svibnja 2016. godine

Nastavna jedinica: *Majka*/ Felix Mendelssohn: *Svadbena koračnica*

Nastavne metode: demonstracija, razgovor, usmeno izlaganje, rad s tekstom, pjevanje, slušanje glazbe

Oblici rada u nastavi: frontalni, individualni, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: drveni štapići, udžbenik, ploča, kreda, cd, cd-uređaj

Uvodni dio sata:

Učenici četvrtog razreda završavaju pisanu provjeru iz matematike koju su imali prethodni sat. Učiteljica s prvim razredom radi direktno. Učenicima reproducira pjesmicu *Majka*. Učenici su za ovaj sat trebali naučiti riječi navedene pjesmice. Svi su zajedno recitali tekst, no učenici uglavnom nisu naučili. Ova aktivnost trajala je 7 minuta.

Središnji dio sata: nastavno područje – pjevanje

Učenici četvrtog razreda koji su završili rješavanje pisane provjere imaju zadatak na papir ispisati riječi vezane uz središnju temu ljepota hrvatskoga jezika. Učenici su trebali zapisati riječi kojih se sjete a da nisu u stalnoj upotrebi, zastarjelice i sl. što je neglazbena aktivnost. Učenici prvog razreda usvajali su pjesmicu *Majka*. Pjesmica se usvajala po sluhu, učenici su prvo pjevali dio po dio, a zatim i u cijelosti. Dok učenici prvoga razreda usvajaju pjesmicu, učenici četvrtog

razreda uključuju se u pjevanje. Usvajanje pjesmice trajalo je 10 minuta. Kada su učenici četvrtog razreda završili svoj zadatak ponavljaju riječi svoje pjesmice i za tu aktivnost imaju 3 minute. Učenici prvog razreda prelaze na indirektan rad, na papire trebaju napisati nekoliko matematičkih zadataka i riješiti ih što je također neglazbena aktivnost. Učenici četvrtog razreda recitiraju tekst pjesmice 2 i 2 su 4, a zatim slijedi slušanje pjesmice i pjevanje. Pjevanje ove pjesmice trajalo je 7 minuta. Budući da su neki učenici ostali neocijenjeni, učiteljica ispituje pjevanje pjesmice *Mama*. Za to vrijeme ostali učenici ne rade ništa. Ocjenjivanje pjevanja trajalo je 5 minuta.

Završni dio sata: nastavno područje - slušanje glazbe

Učiteljica je učenicima najavila slušanje skladbe *Svadbena koračnica* te je učenicima rekla da prilikom prvog slušanja razmisle gdje su tu skladbu čuli. Nakon prvog slušanja svi su učenici rekli kako im je skladba poznata te da su ju čuli na vjenčanjima. Za drugo slušanje učenici su imali zadatak uočiti tempo i dinamiku skladbe. Prije slušanja ponovljene su definicije tempa i dinamike. Nakon slušanja utvrđeni su traženi podaci te ih je učiteljica zapisala na ploču. Prilikom trećeg slušanja učenici su imali zadatak uočiti kakav je ugođaj u skladbi te koji se instrumenti čuju. Nakon trećeg slušanja kroz razgovor su utvrđeni i ti podaci te ih je učiteljica zapisala na ploču. Učenici su zatim podatke s ploče prepisivali u svoje bilježnice. Aktivnost slušanja glazbe trajala je 7 minuta.

Prilog 2. Anketni upitnik

Spol: M Ž

Godina studija: _____

1. Jeste li tijekom primarnog obrazovanja pohađali kombinirani razredni odjel? DA NE
2. Jeste li stručno-pedagošku praksu odrađivali u kombiniranom razrednom odjelu? DA NE
3. Smatrate li se dovoljno kompetentnim za rad u kombiniranom razrednom odjelu? DA NE
4. Poredajte glazbene aktivnosti prema njihovoj važnosti za nastavu glazbene kulture. Broj 1 upišite u kvadratić ispred aktivnosti koju smatrate da bi se trebala provoditi najčešće u nastavi glazbene kulture, broj 2 kod aktivnosti koja bi po Vama trebala biti sljedeća i tako redom za svih pet aktivnosti.

Sviranje na glazbalima dječjeg instrumentarija

Slušanje glazbe

Pjevanje

Glazbeno stvaralaštvo

Glazbene igre

5. Smatrate li da neku od navedenih glazbenih aktivnosti nije potrebno provoditi u školi?

DA NE

6. Ako je odgovor na prethodno pitanje DA navedite koja je to aktivnost i obrazložite odgovor.

7. Smatrate li se dovoljno kompetentnim za vođenje nastave glazbene kulture? DA NE

8. Smatrate li se dovoljno kompetentnim za vođenje nastave glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu? DA NE

9. Kako procjenjujete svoje kompetencije za vođenje pojedinih glazbenih aktivnosti.

1-nedovoljne su, 2-dovoljne su, 3-dobre su, 4-vrlo dobre su, 5-odlične su, 0-ne mogu procijeniti

Glazbene igre	1	2	3	4	5	0
Glazbeno stvaralaštvo	1	2	3	4	5	0
Pjevanje	1	2	3	4	5	0
Slušanje glazbe	1	2	3	4	5	0
Sviranje na glazbalima dječjeg instrumentarija	1	2	3	4	5	0
Vođenje nastave glazbene kulture u cjelini	1	2	3	4	5	0

10. Nastavu glazbene kulture u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda provodio/la bih na sljedeći način:

- dok s učenicima 1. razreda provodim sat glazbene kulture, učenici 4. razreda imaju neki drugi nastavni predmet (hrvatski jezik, matematiku....) i obrnuto,
- nastavu glazbene kulture provodim istodobno s oba razreda.

11. Nastavno područje pjevanje provodio/la bih u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda na sljedeći način:

- a) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje pjevanje, učenici 4. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje...),
- b) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje pjevanje, učenici 4. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...),
- c) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje pjevanje, učenici 4. razreda ne rade ništa,
- d) nastavno područje pjevanje provodim istovremeno i s učenicima 1. i 4. razreda pjevajući iste pjesme
- e) nešto drugo _____

Obrazložite svoj odgovor.

12. Nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe provodio/la bih u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda na sljedeći način:

- a) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe, učenici 4. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje...),
- b) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe, učenici 4. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...),
- c) dok s učenicima 1. razreda provodim nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe, učenici 4. razreda ne rade ništa,
- d) nastavno područje slušanje i upoznavanje glazbe provodim istovremeno i s učenicima 1. i 4. razreda slušajući iste skladbe,
- e) nešto drugo _____

Obrazložite svoj odgovor.

13. Nastavno područje sviranje provodio/la bih u kombiniranom razrednom odjelu 1. i 4. razreda na sljedeći način:

- a) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje, učenici 1. razreda rade neglazbene aktivnosti (crtanje, pisanje...),
- b) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje, učenici 1. razreda rade glazbene aktivnosti (izvođenje ritma ili metra uz pjesmu, glazbene igre koje mogu samostalno izvoditi, glazbeno pismo...),
- c) dok s učenicima 4. razreda provodim nastavno područje sviranje, učenici 1. razreda ne rade ništa,
- d) nastavno područje sviranje provodim istovremeno i s učenicima 1. i 4. razreda
- e) nešto drugo _____

Obrazložite svoj odgovor.
